

Skriftlig årsberetning

2026

Om den skriftlige beretning

Danmarks Private Skolers skriftlige beretning består af en række artikler, der kan læses selvstændigt. De offentliggøres på foreningens hjemmeside. Samtidig udgør artiklerne tilsammen foreningens skriftlige beretning for 2026 og samles derfor også i denne publikation.

Indhold

Beretningens røde tråd.....	3
Valgår: Politisk indflydelse skabes over tid.....	4
Hvordan viser frie og private skoler deres samfundsansvar?.....	7
Fagfornyelsen - og friheden til at være anderledes.....	9
Elever med særlige behov – fælles ambitioner kræver rammer, der virker	12
Et gymnasielandskab i forandring	15
Skolens økonomi. Frihedens fundament	18
OK26: Ordentlige vilkår skaber stærke skoler	22
AI er ikke fremtiden – den er begyndelsen.....	26
Når friheden skal stå sin prøve.....	30
En stærk forening – til gavn for skolerne.....	32
At værne om friheden – og forme fremtiden.....	36

Beretningens røde tråd

Frie og private skoler – grundskoler og gymnasier – er en vigtig del af det danske skole- og uddannelsessystem. I en tid med nye reformer, stigende forventninger og øget regulering handler Danmarks Private Skolars arbejde om mere end at reagere på aktuelle dagsordener. Det handler om at værne om skolernes frihed, styrke deres legitimitet og skabe de rammer, der gør det muligt for skolerne at udvikle sig og løfte deres ansvar – til gavn for eleverne, forældrene og samfundet.

Frie og private skoler bygger på friheden til at vælge skole og på overbevisningen om, at skoler med forskellige værdier, profiler og pædagogiske tilgange er en styrke for både familier og samfundet. Den frihed har gennem generationer været et bærende princip i dansk skoletradition – og den er fortsat udgangspunktet for Danmarks Private Skolars arbejde.

Friheden kan imidlertid ikke stå alene. Den forudsætter også legitimitet – at de frie og private skoler gennem kvalitet, ansvarlighed og et tydeligt samfundsbidrag fastholder den opbakning, som skoleformen nyder. Den forudsætter retssikre rammer, så skolerne kan arbejde med forudsigelighed og tillid. Og den forudsætter rammer, der gør det muligt at omsætte friheden til praksis, uden at regler, dokumentation og administration gradvist begrænser det råderum, som er forudsætningen for skolernes virke og udvikling.

Netop balancen mellem disse hensyn præger i stigende grad de frie og private skolars virkelighed. Samfundets forventninger til skolerne vokser. Nye reformer, øget regulering, stigende krav til dokumentation og en mere intensiv offentlig debat stiller større krav til både skolerne og deres forening. Samtidig udvikler samfundet sig med nye teknologiske muligheder og nye forventninger til skolernes arbejde med blandt andet trivsel, dannelse og fællesskab.

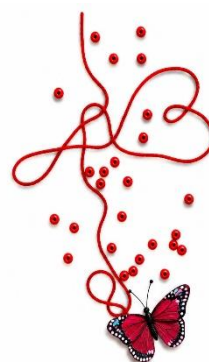
En fælles retning

Det er i dette spændingsfelt, Danmarks Private Skoler arbejder. Foreningens opgave er at beskytte og fremme de frie og private skolars frihed og rettigheder, skabe de bedst mulige rammevilkår og understøtte medlemsskolerne i deres virke. Det sker gennem politisk interessevaretagelse, rådgivning, analyser, kommunikation, netværk og dialog – og gennem et vedholdende arbejde for, at skolernes erfaringer og perspektiver indgår, når ny politik og nye rammer udvikles. Samtidig er der en vedvarende opmærksomhed på, at foreningen selv skal være stærk og organisatorisk rustet til også fremover at varetage medlemsskolernes fælles interesser.

Foreningens arbejde hviler på et fælles værdimæssigt fundament. Friheden, Traditionen, Ambitionen, Ansvar og Værdierne udgør den røde tråd i Danmarks Private Skolars virke. Friheden er udgangspunktet. Traditionen minder om den historiske arv og den fortsatte udvikling af skoleformen. Ambitionen handler om at skabe de bedste muligheder for elevernes læring, dannelse og trivsel. Ansvar peger på skolernes bidrag til fællesskabet og samfundet, mens værdierne binder det hele sammen i en fælles forståelse af frihed under ansvar, respekt for mangfoldighed og tillid til skolernes betydning.

Årets skriftlige beretning tager afsæt i dette fundament. Artiklerne kan læses hver for sig – eller som samlet beretning. Artiklerne belyser forskellige sider af Danmarks Private Skolars arbejde, men de kredser alle om den samme grundlæggende opgave: At skabe de bedst mulige betingelser for, at frie og private skoler også fremover kan udvikle sig, tage ansvar og bidrage til et stærkt, mangfoldigt og bæredygtigt skole- og uddannelsessystem.

God læselyst.

Valgår: Politisk indflydelse skabes over tid

Folketingsvalget i 2026 sætter nye politiske rammer for skoleområdet. For Danmarks Private Skoler handler valgåret både om at forstå den nye politiske retning og om at styrke den langsigtede interessevaretagelse, der skal sikre de bedst mulige rammer for de frie og private skoler.

Et folketingsvalg er sjældent stedet, hvor de frie og private skolars vilkår afgøres. Men det er ofte her, nye relationer etableres, politiske prioriteringer formes, og grundlaget lægges for det arbejde, der fortsætter, længe efter at stemmerne er talt op. Valgkampen, regeringsdannelsen og det efterfølgende regeringsgrundlag kan være med til at forme en ny politisk virkelighed.

For Danmarks Private Skoler er et valgår ikke blot en begivenhed, der skal reageres på. Det er en strategisk mulighed for at bringe analyser, erfaringer og konkrete løsningsforslag ind i den politiske proces – både før, under og efter valgkampen.

Valgets scene

Et folketingsvalg er på én gang en mulighed og en udfordring. Muligheden ligger i, at nye relationer kan etableres, og at partierne er åbne for nye idéer og politiske input. Udfordringen er, at valgkampe ofte er præget af korte budskaber, skarpe modsætninger og ideologiske markeringer. Det giver sjældent plads til de mere sammensatte spørgsmål, der kendetegner de frie og private skolars rammevilkår.

Derfor er Danmarks Private Skolars strategi ikke først og fremmest at gøre skoleformen til et tema i valgkampen. Målet er derimod at bidrage med viden, analyser og konkrete forslag, som politikere kan arbejde videre med – både under valgkampen og i det efterfølgende politiske arbejde.

Når det lykkes at bringe konkrete løsninger ind i den politiske debat uden at gøre dem til genstand for ideologiske fronter, skabes der et stærkere grundlag for varig politisk opbakning. Politisk interessevaretagelse handler derfor ikke kun om at blive hørt. Den handler om at blive lyttet til.

Forberedt før valgkampen

Valgkampen er kun én del af den politiske proces. Længe før vælgerne går til stemmeurnerne, arbejder Danmarks Private Skoler med at udvikle analyser og dokumentation af skolernes rammevilkår, resultater og samfundsbidrag, indsamle og formidle centrale fakta og statistikker samt formulere politiske forslag og skabe dialog med de partier og politikere, der har indflydelse på skoleområdet.

Målet er, at de frie og private skolars perspektiver indgår, når ny politik bliver til. Det kræver et solidt fagligt grundlag, troværdige relationer og en vedholdende indsats over tid.

Valgkampens dagsordener

Valgkampen ændrer de dagsordener, der fylder. Nogle emner træder frem, mens andre midlertidigt træder i baggrunden. Danmarks Private Skolars opgave er derfor løbende at vurdere, hvor der er behov for at bidrage med fakta, nuancer og konkrete forslag.

I årets valgkamp kom flere af foreningens dagsordener i spil. Foreningen har markeret et ønske om større frihed til, at skolerne kan inddrage pædagoger og andre fagligheder i undervisningen og skoledagen. Synspunktet blev taget op af Venstre, der konkret henviste til foreningens debatindlæg om emnet i sit valgmateriale om skolen.

Foreningen markerede sig desuden, da flere partier rejste spørgsmålet om 10. klasses fremtid, og bidrog med skolernes perspektiv på betydningen af at bevare denne valgmulighed.

Samtidig gav valgkampen anledning til at forholde sig til de skolepolitiske udspil, som flere partier fremlagde. Mange af forslagene var meget specifikke forslag om folkeskolens fremtidige struktur og organisation. Her pegede Danmarks Private Skoler på værdien af lokale løsninger og understregede, at større frihed til skolerne ofte er en bedre vej end mere ensartet national regulering.

Det handler om relationer

Politisk indflydelse kan hverken købes eller fremtvinges. Den bygger på relationer, tillid og den gensidige forståelse, der opbygges mellem mennesker over tid. Relationer kræver personlige møder, tilgængelighed og mange samtaler. De styrkes, når Danmarks Private Skoler løbende bidrager med faglig viden, konkrete løsninger og sparring i partiernes politiske arbejde.

Relationerne kommer til udtryk på mange måder; gennem møder, skolebesøg, telefonsamtaler, mails og uformelle drøftelser. De giver politikerne et bedre indblik i de frie og private skolars hverdag, samtidig med at foreningen opnår en dybere forståelse af de politiske processer og hensyn, der præger beslutningerne på Christiansborg.

Netop derfor er et folketingsvalg også et vendepunkt i det relationelle arbejde. Valget i 2026 betød, at omkring en tredjedel af Folketingets medlemmer blev udskiftet. Samtidig blev der udpeget nye ordførere. Det gør det nødvendigt både at etablere nye relationer og videreudvikle de eksisterende.

For Danmarks Private Skoler er relationer en forudsætning for, at foreningen kan bringe skolernes erfaringer, perspektiver og forslag konstruktivt ind i den politiske beslutningsproces.

Ny regering – nye politiske rammer

Den 2. juni 2026 tiltrådte den såkaldte firkløverregering bestående af Socialdemokratiet, SF, Radikale Venstre og Moderaterne. Samtidig blev Magnus Heunicke udnævnt til undervisningsminister. Han overtager et område præget af omfattende reformer og store implementeringsopgaver. At ministeren ikke tidligere har beskæftiget sig med skole- og uddannelsespolitik, understreger samtidig betydningen af det langsigtede relationsarbejde. Mange af de relationer, der skal bære den fremtidige dialog, skal nu etableres eller opbygges på ny.

Samme dag offentliggjorde regeringen sit regeringsgrundlag. For Danmarks Private Skoler er et regeringsgrundlag ikke blot en politisk hensigtserklæring, men en vigtig rettesnor. Det giver de første pejlemærker for regeringens prioriteringer og dermed for de temaer, der forventes at præge den politiske dagsorden på skoleområdet i de kommende år.

Regeringsgrundlaget udpeger retningen

Analysen af regeringsgrundlaget er central. Formålet er ikke blot at registrere de politiske udmeldinger, men at vurdere, hvilke muligheder og udfordringer de kan skabe for de frie og private skoler.

På grundskoleområdet peger regeringen blandt andet på en ny finansieringsmodel for folkeskolen og på en ambition om at undersøge, om fremtidige økonomiske løft til de frie grundskoler i højere grad skal kobles til skolernes sociale ansvar og lokalitet. Samtidig varsles initiativer mod social kontrol og "religiøs dominans". Social kontrol skal naturligvis ikke accepteres. Men det er samtidig afgørende, at nye initiativer og en eventuel skærpelse af tilsynet udformes, så de ikke unødigt begrænser de frie skolars idé- og

værdimæssige frihed. Regeringen vil desuden fortsætte implementeringen af de allerede vedtagne reformer i folkeskolen og på ungdomsuddannelsesområdet - som også har stor betydning for de frie og private grundskoler og gymnasier.

For Danmarks Private Skoler er sådanne udmeldinger begyndelsen på en ny politisk proces. Regeringsgrundlaget sætter retningen, men de konkrete løsninger skal først udvikles gennem lovforslag, forhandlinger og dialog. Det er i denne fase, foreningens faglige analyser, relationer og politiske interessevaretagelse bringes i spil.

Politisk indflydelse skabes over tid

Et folketingsvalg ændrer de politiske rammer. Men det ændrer ikke den måde, Danmarks Private Skoler arbejder på. Når nye regeringer tiltræder, nye ordførere udpeges og nye reformer varsles, bliver behovet for faglighed, relationer og strategisk overblik blot endnu større.

Politisk indflydelse vokser oftere frem gennem en række mindre skridt, hvor analyser, relationer og konkrete løsningsforslag over tid flytter forståelser og forbedrer rammevilkårene. Nogle gange kræver det en tydelig offentlig markering. Andre gange opnås de bedste resultater gennem den løbende dialog. Det afgørende er ikke, hvem der får æren for en løsning, men at den bidrager til bedre vilkår for de frie og private skoler.

Professionel interessevaretagelse handler derfor ikke først og fremmest om synlighed, men om at skabe varig indflydelse.

Det kræver et stærkt fagligt fundament med analyser, dokumentation og viden. Det kræver tillidsfulde relationer og et bredt politisk netværk. Det kræver legitimitet og troværdighed, så foreningen bliver lyttet til. Og det kræver en strategisk forståelse for, hvornår en sag skal bringes i spil.

Det er den tilgang, Danmarks Private Skoler tager med ind i den nye valgperiode. Med folketingsvalget afsluttet begynder næste fase: At bidrage til at forme den nye politiske retning, så den fører til løsninger, der styrker de frie og private skolars frihed, udviklingsmuligheder og rammevilkår.

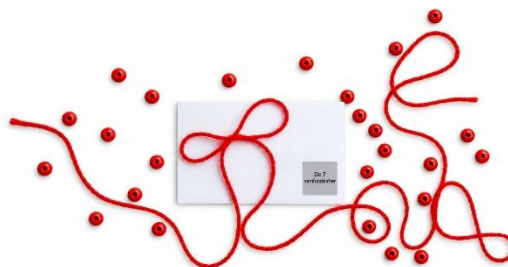
Hvordan viser frie og private skoler deres samfundsansvar?

Foreningens medlemsskoler har gennem generationer bidraget til det danske samfund. De er forskellige i værdigrundlag, pædagogik og organisering, men de deler en fælles ambition om at gøre en positiv forskel for børn og unge, for fællesskaberne på skolen og for det samfund, som skolerne er en del af.

Den fælles ambition er baggrunden for Kodeks - de 7 samfundsløfter. Med Kodeks har medlemsskolerne forpligtet hinanden på syv fælles løfter om skolernes samfundsansvar. Samfundsløfterne beskriver de områder, hvor medlemsskolerne ønsker at gøre en forskel, og de synliggør det samfundsbidrag, som skolerne hver dag leverer gennem undervisning, dannelse, fællesskaber og ansvarligt skoleliv. Løfterne tager afsæt i en grundlæggende forståelse af, at skolens opgave rækker ud over skolen selv. Når skoler arbejder med læring, trivsel, rettigheder, fællesskaber, tidlig indsats og forberedelse til videre uddannelse og deltagelse i samfundet, skaber det værdi - ikke alene for den enkelte elev, men også for fællesskabet og samfundet omkring skolen.

Fra elev til samfund

De 7 samfundsløfter beskriver forskellige sider af skolernes bidrag. Nogle retter sig mod den enkelte elev og handler om læring, trivsel, rettigheder og livsmuligheder. Andre retter sig mod fællesskabet på skolen gennem arbejdet med rummelighed, fællesskaber og tidlig indsats. Endelig handler flere af løfterne om skolernes bidrag til samfundet gennem dannelse, social mobilitet og forberedelse til aktiv deltagelse i demokrati, fællesskaber og arbejdsliv.

Fælles for samfundsløfterne er, at de peger på en sammenhæng mellem det, der sker i skolen, og den forskel, som skolen gør uden for skolen.

Samtidig er samfundsløfterne ikke en fælles opskrift på, hvordan medlemsskolerne skal arbejde. Forpligtelsen er fælles, men den enkelte skole har frihed til at omsætte løfterne i overensstemmelse med sit eget værdigrundlag, sin pædagogiske profil og sine lokale forhold. Fælles retning går hånd i hånd med frihed og mangfoldighed.

Hvorfor et fælles kodeks?

Da Danmarks Private Skoler udviklede Kodeks – de 7 samfundsløfter, var ambitionen at formulere et fælles sprog for det samfundsbidrag, som medlemsskolerne hver dag leverer gennem undervisning, dannelse, fællesskaber og ansvarligt skoleliv. Samfundsløfterne sætter ord på en rolle og et ansvar, som gennem generationer har været en naturlig del af skoleformen.

Arbejdet udsprang også af en erkendelse af, at frihed ikke længere kan tages for givet alene med henvisning til tradition eller historiske rettigheder. I takt med at samfundet stiller større krav til gennemsigtighed, ansvarlighed og dokumentation, møder også de frie og private skoler forventninger om at kunne forklare deres værdi og betydning for samfundet.

Forældre, elever, medarbejdere, politikere og offentlighed interesserer sig ikke alene for skolernes faglige resultater, men også for deres værdier, kultur og samfundsansvar. Skoler, der tydeligt kan forklare, hvad de står for, og hvordan de bidrager til samfundet, står stærkere i mødet med både nuværende og kommende elever, forældre og medarbejdere. Samfundsansvar er ikke blot et spørgsmål om omdømme, men også om skolens evne til at tiltrække og fastholde de mennesker, der skal være en del af skolens fællesskab.

Samtidig har den offentlige debat med mellemrum rejst spørgsmål om blandt andet rummelighed, elevretigheder, socialt ansvar og skolernes rolle i samfundet. Samfundsløfterne blev derfor udviklet som et aktivt svar på disse forventninger, og som en positiv fortælling om, hvordan frihed og ansvar hænger sammen.

Fra fortælling til handling

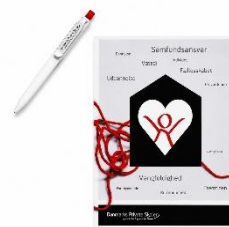
Samfundsløfterne har imidlertid kun værdi, hvis de kan genfindes i skolernes hverdag og gøres synlige for omverdenen. På nogle skoler er de blevet en tydelig del af skolens kommunikation og omtales aktivt på hjemmesider, sociale medier og i strategiske sammenhænge. Andre steder synliggøres samfundsansvaret mere indirekte gennem fortællinger om konkrete aktiviteter, fællesskaber og indsatser. Fælles er, at samfundsløfterne ikke alene skal være noget, skolerne gør, men også noget, de kan forklare og vise.

Samfundsansvar handler også om ledelse. Det viser sig i måden, skoler træffer beslutninger på, samarbejder med forældre og medarbejdere, håndterer konflikter og navigerer i vanskelige situationer. Når skoler står over for komplekse elevsager, klager eller andre udfordringer, bliver ansvarlighed ikke blot et princip, men noget der skal omsættes til konkret handling. På den måde handler samfundsløfterne både om at fortælle om samfundsansvar, vise samfundsansvar og dokumentere samfundsansvar. De gør det lettere at synliggøre indsatser, som ofte allerede eksisterer, men som ikke altid tidligere er blevet forstået eller beskrevet som en del af et samlet samfundsbidrag.

Et redskab for skolerne og foreningen

Siden lanceringen har samfundsløfterne fået en central placering i Danmarks Private Skolers arbejde. De bruges aktivt i foreningens kommunikation, på sociale medier, i publikationer og i dialogen med politikere, myndigheder og andre samarbejdspartnere. Samfundsløfterne giver et afsæt for at beskrive skoleformens bidrag til samfundet og for at synliggøre det ansvar, som følger med friheden. Samtidig har mange medlemsskoler taget samfundsløfterne til sig som et redskab i deres eget udviklingsarbejde. Nogle bruger dem som afsæt for strategiske drøftelser i bestyrelse og ledelse. Andre anvender dem i dialogen med medarbejdere, elever og forældre eller som ramme for konkrete udviklingsprojekter og indsatser.

Samfundsløfterne er derfor mere end et kommunikationsredskab. De er en del af den balance, som hele skoleformen bygger på. Friheden giver mulighed for forskellighed, værdibaserede fællesskaber og lokale løsninger. Samfundsløfterne viser, hvordan denne frihed forbindes med ansvar, legitimitet og et aktivt bidrag til samfundet. Netop derfor er de blevet en central del af Danmarks Private Skolers arbejde – og af fortællingen om de frie og private skolars rolle i fremtidens Danmark.

Frihed, ansvar og fælles retning

De frie og private skoler vil også i de kommende år møde nye forventninger og nye udfordringer. Men ambitionen er den samme, som den altid har været: At skabe skoler, der gør en positiv forskel for børn og unge, for fællesskaberne omkring dem og for det samfund, som de er en del af. Kodeks – de 7 samfundsløfter giver et fælles sprog for denne ambition. De synliggør et samfundsbidrag, som har været en del af skoleformen gennem generationer, og de peger samtidig fremad mod de opgaver og det ansvar, som skolerne fortsat ønsker at tage på sig. Derfor er samfundsløfterne ikke blot en fortælling om de frie og private skoler. De er et fælles løfte om at omsætte værdier til handling og om fortsat at bidrage til udviklingen af mennesker, fællesskaber og samfund.

Fagfornyelsen - og friheden til at være anderledes

Fagfornyelsen bringer folkeskolens fag tættere på dens formål og dannelsesideal. For de frie grundskoler rejser det et principielt spørgsmål: Hvordan sikrer vi et fælles fagligt slutniveau uden samtidig at gøre folkeskolens vej til den fælles vej? Svaret kræver tydelige rammer, retssikkerhed og en regulering, der gør skolefriheden reel i praksis.

Fagfornyelsen er en af de mest omfattende forandringer af folkeskolens faglige grundlag i mange år. Ambitionen er ikke blot at revidere fagplaner og undervisningsindhold, men at styrke fagene som dannelsesfag og skabe en tydeligere sammenhæng mellem folkeskolens formål og den undervisning, eleverne møder i hverdagen.

Folkeskolens formål bliver den røde tråd i de nye fagplaner. Begreber som myndighed, engagement og deltagelse bliver ikke alene overordnede idealer, men integreres i de enkelte fag, som dermed får til opgave at bidrage til realiseringen af folkeskolens formål. Fokus flytter sig fra spørgsmålet: "Hvilke mål skal opfyldes?" til: "Hvad skal fagene bidrage til i elevernes liv og dannelse?"

På flere områder ligger tankerne faktisk tæt på traditionerne i de frie grundskoler - blandt andet ønsket om en mere formålsstyret, sammenhængende og værdibaseret tilgang til undervisning.

I relation til de frie grundskoler handler de kritiske opmærksomhedspunkter om, hvordan de nye fagplaner kan påvirke de frie grundskolers frihed og den måde, stå mål med-kravet reguleres på fremover.

Jo mere de nye fagplaner bygger på folkeskolens eget formål, værdier og forståelser af undervisning og dannelse, desto vigtigere bliver det at fastholde sondringen mellem det, der gælder for folkeskolen, og det, de frie grundskoler skal være forpligtet på. Staten kan stille krav til det faglige slutniveau, men de frie grundskoler skal samtidig have frihed til at bygge skolen og undervisningen på egne formål, værdier og pædagogiske valg. Det er netop denne balance, Fagfornyelsen aktualiserer.

Frie grundskoler skal ikke være folkeskoler

Den danske tradition for skolefrihed bygger på en grundlæggende balance. Samfundet har en legitim interesse i, at alle børn og unge opnår kundskaber og færdigheder på et niveau, der står mål med folkeskolens. Men det er samtidig en grundlæggende forudsætning, at de frie grundskoler ikke skal være folkeskoler. Forældre har ret til at vælge skoler, der bygger på forskellige værdigrundlag, menneskesyn, dannelsesideal og pædagogiske tilgange.

Denne balance kommer til udtryk i grundlovens § 76. Her slås det fast, at forældre ikke er forpligtede til at lade deres børn undervise i folkeskolen, hvis de selv sørger for en undervisning, der "kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen".

Forældrenes ret til at vælge en anden undervisning end folkeskolens er dermed et grundlag for skolefriheden og for de frie grundskolers plads i skolesystemet. Stå mål med-kravet indebærer, at der kan stilles krav til undervisningens faglige slutniveau, uden at de frie grundskoler dermed skal overtage folkeskolens formål, værdier, organisering eller pædagogiske tilrettelæggelse.

Frihed forudsætter klare rammer

Frihed og retssikkerhed hænger tæt sammen. For at de frie grundskoler kan udvikle egne værdigrundlag, pædagogiske tilgange og dannelsesprojekter, må det samtidig være tydeligt, hvilke krav de skal leve op til.

Når undervisningen skal stå mål med folkeskolens, skal både skoler, forældre og myndigheder kunne identificere det relevante sammenligningsgrundlag. Ellers opstår der risiko for usikkerhed om, hvad der er bindende krav, og hvad der er udtryk for valg, som den enkelte skole frit kan træffe.

Når det er uklart, i de nye fagplaner for folkeskolen, hvad der vedrører elevernes kundskaber og færdigheder, og hvilke dele der beskriver folkeskolens særlige dannelsesforståelse og formål, bliver det vanskeligere at opretholde den balance mellem fælles faglige forventninger og pædagogisk frihed, som skolefriheden bygger på.

Opgaven er derfor todelt. Det skal for det første være tydeligt, hvad de frie grundskolers frihed omfatter, og hvad skolerne derfor ikke er bundet af. Og skal denne frihed kunne fungere i praksis, skal det for det andet være muligt at udskille og tydeligt identificere de kundskaber og færdigheder – det faglige slutniveau – som de frie grundskoler faktisk skal stå mål med.

Når friheden møder praksis

For mange frie grundskoler er spørgsmålet ikke kun principielt. Det har også en meget praktisk dimension.

De nuværende læreplaner i folkeskolen, Fælles Mål, beskriver elevernes faglige udvikling og det niveau af kundskaber og færdigheder, som undervisningen skal føre frem til. Derfor har frie grundskoler kunnet anvende Fælles Mål som referencepunkt uden nødvendigvis samtidig at overtage folkeskolens samlede skole- og dannelsesforståelse.

Efter den gældende lovgivning kan frie grundskoler vælge selv at formulere egne slutmål, delmål og undervisningsplaner. Men mange skoler vælger at lægge sig op ad folkeskolens Fælles Mål og de tilhørende læseplaner. For nogle skoler er det et bevidst valg, fordi de ønsker at ligge tæt på folkeskolens faglige struktur. For andre er det en pragmatisk løsning, som gør det lettere at dokumentere, at undervisningen står mål med folkeskolens.

En fri grundskole skal have frihed til at vælge at ligge tæt på folkeskolen, hvis det er i overensstemmelse med skolens egne værdier og formål. Men valget bør være et bevidst valg. Frihed forudsætter, at der fortsat er reel mulighed for at vælge både til og fra.

Med Fagfornyelsen og de nye fagplaner bliver det som nævnt vanskeligere at orientere sig mod de faglige dele alene.

Det handler både om den enkelte skole og om sektorens langsigtede legitimitet

Spørgsmålet bliver mere principielt, når man løfter blikket fra den enkelte skole til sektoren som helhed.

Hvis et stort antal frie grundskoler fortsat vælger at lægge sig helt op ad folkeskolens fagplaner, som mange har gjort i forhold til Fælles Mål, vil de med de nye fagplaner samtidig i højere grad orientere sig mod folkeskolens værdi- og dannelsesmæssige referencerammer. Over tid kan det betyde, at forskellene mellem skoleformerne bliver mindre tydelige.

Det er ikke et argument for, at den enkelte frie grundskole skal være anderledes end folkeskolen. Friheden består netop i, at skolen selv kan vælge. Men hvis friheden skal være reel, skal det også være muligt i praksis at vælge sin egen vej.

Det stiller krav til den kommende regulering. Det skal være tydeligt, hvilket fagligt niveau skolerne skal stå mål med, og kravene til, hvordan skolerne sandsynliggør dette, skal være klare og operationelle. Hvis det bliver for administrativt vanskeligt eller ressourcekrævende at sandsynliggøre, at skolens egen undervisning står mål med folkeskolens, kan den letteste løsning i praksis blive at vælge folkeskolens fagplaner. Dermed risikerer reguleringen indirekte at trække skolerne i retning af større ensartethed, selv om friheden formelt består.

Dermed handler spørgsmålet ikke kun om fagplaner. Det handler også om sektorens langsigtede legitimitet. De frie grundskolers særlige frihed hviler på en samfundsmæssig anerkendelse af, at forskellige skoleformer kan bidrage med forskellige perspektiver på undervisning, dannelse og skoleliv. Hvis friheden i praksis sjældnere omsættes til forskellige valg, kan det på længere sigt blive vanskeligere at synliggøre betydningen af den frihed, som skoleformen bygger på.

Derfor handler diskussionen om Fagfornyelsen ikke alene om indholdet i de kommende fagplaner. Den handler også om at skabe rammer, der gør det muligt for skolerne faktisk at bruge deres frihed. Skoler, der ønsker at vælge deres egen vej, skal have reel mulighed for at gøre det – og ikke ende med at vælge folkeskolens vej, fordi den er den eneste administrativt overkommelige.

At skabe rammer for reel frihed

Danmarks Private Skoler arbejder for de principper og rammer, der gør det muligt for frie grundskoler at være forskellige.

Det har også været udgangspunktet for foreningens arbejde med Fagfornyelsen. Gennem dialog med ministeriet, i relevante arbejdsgrupper og med de øvrige skoleforeninger har foreningen arbejdet for, at Fagfornyelsen kan forstås og anvendes på en måde, som respekterer de frie grundskolers særlige retsstilling og den grundlæggende balance mellem fælles faglige forventninger og pædagogisk frihed.

Det er en kompleks opgave. Den går fra de grundlovssikrede principper om forældreret og skolefrihed over fortolkningen af stå mål med-kravet og analyser af de nye fagplaner til meget konkrete spørgsmål om, hvordan den enkelte skole skal kunne sandsynliggøre, at dens undervisning står mål med folkeskolens. Samtidig skal en ny regulering forholde sig til de retssikkerhedsmæssige udfordringer, der allerede i dag kan opstå, når stå mål med-kravet skal fortolkes og anvendes i praksis.

Det gør området vanskeligt at forklare – både til skolerne, politisk og i ministeriet, hvor principperne både skal omsættes til lovgivning og regulering og efterfølgende fortolkes og anvendes i tilsynet med skolerne. Komplexiteten kan samtidig gøre det vanskeligere at skabe opmærksomhed om problemstillingen og dens principielle betydning. Men også de spørgsmål, der er vanskelige at forklare og omsætte til praksis, kræver, at vi insisterer på at tage dem alvorligt.

Når grundlæggende frihedsrettigheder skal omsættes til lovgivning, regulering og konkret myndighedspraksis, er det afgørende, at rettighederne er tydelige hele vejen gennem kæden. Hensynet til regler, der er enkle at administrere og føre tilsyn efter, må ikke gradvist komme til at definere frihedens grænser.

Derfor skal det fortsat være tydeligt, hvilket fagligt niveau de frie grundskoler skal stå mål med, retssikkerheden omkring vurderingen af skolerne skal være klar, og kravene til skolernes sandsynliggørelse skal være operationelle. Friheden skal ikke blot være en juridisk mulighed, men en reel mulighed i praksis. Skolerne skal have både lyst til og mulighed for at udvikle og beskrive deres undervisning ud fra egne værdigrundlag, formål og pædagogiske profiler, når det er det, de ønsker – ikke opleve, at den letteste administrative løsning bliver den naturlige vej.

I sidste ende handler det om, hvor alvorligt vi tager skolefriheden.

Forældreretten og de frie skolers frihed får først deres fulde betydning, når de også kan realiseres i praksis. Det forpligter alle omkring skoleformen: politikerne, embedsværket, skoleforeningerne, organisationerne og de frie grundskoler selv. Friheden skal beskyttes i lovgivningen og reguleringen, men den skal også bruges og udfyldes af skolerne. Det er en forudsætning for både sektorens mangfoldighed, dens legitimitet og den frihed, som de frie grundskoler bygger på.

Elever med særlige behov – fælles ambitioner kræver rammer, der virker

Hvordan skaber vi rammer, der gør de frie grundskoler i stand til at løfte en stadig større opgave for elever med særlige behov? Det spørgsmål præger Danmarks Private Skolers arbejde med forslag til fremtidige rammer for specialundervisning, inklusion og skolefravær på frie grundskoler.

Flere børn og unge har i dag behov for særlige pædagogiske indsatser for at kunne trives, lære og være en del af skolens fællesskab. Derfor har specialundervisning, inklusion og indsatser over for bekymrende skolefravær fået en stadig mere central placering i den uddannelsespolitiske debat. Ambitionen er fælles: Flere elever skal have den støtte, de har brug for, og opleve, at de kan udvikle sig i stærke læringsfællesskaber.

Denne ambition deles af de frie grundskoler. Mange medlemsskoler arbejder målrettet med tidlige indsatser, fleksible løsninger og inkluderende læringsmiljøer for elever med forskellige behov. Samtidig er det tydeligt, at opgaven vokser, og at den stiller nye krav til skolernes rammer og muligheder.

Med den politiske aftale om folkeskolens arbejde med specialundervisning, inklusion og skolefravær er området trådt ind i en ny fase. For de frie grundskoler er de konkrete løsninger endnu ikke fastlagt.

Danmarks Private Skoler arbejder for, at de kommende løsninger både understøtter den fælles politiske ambition og tager højde for de frie grundskolers særlige vilkår og ansvar.

Fra støtte til pædagogiske indsatser

Processen handler ikke alene om at udforme en ny tilskudsmodel. Den handler også om, hvilken forståelse af indsatsen for elever med særlige behov de kommende rammer skal bygge på.

For Danmarks Private Skoler er udgangspunktet, at rammerne skal understøtte de pædagogiske indsatser, som giver eleverne de bedste muligheder for at trives, lære og være en del af skolens fællesskab. Fokus bør derfor i højere grad være på, hvilke indsatser den enkelte elev har behov for end på faste støttetimer. De økonomiske rammer bør understøtte den pædagogiske opgave – ikke definere den.

Det stiller samtidig krav til de rammer, skolerne arbejder inden for. Hvis ambitionen er at styrke tidlige og forebyggende indsatser, må regulering, PPR-rådgivning og tilskud understøtte den samme retning. Tilskudssystemet bør derfor hænge sammen med de indsatser, man ønsker at fremme. Det skal understøtte en sammenhængende indsats – fra skolernes mulighed for at arbejde tidligt og forebyggende til de mest omfattende elevforløb.

Kvalificeret rådgivning er en forudsætning

En vigtig forudsætning er adgangen til kvalificeret rådgivning. Skal skolerne kunne arbejde tidligt, forebyggende og med fleksible indsatser, kræver det adgang til faglig sparring og specialpædagogisk rådgivning, der kan kvalificere skolens vurdering af elevens behov og de indsatser, der iværksættes.

I dag kommer rådgivningen fra kommunernes PPR. De frie grundskolers adgang til PPR varierer betydeligt fra kommune til kommune – nogle steder er den de facto ikke-eksisterende, og de seneste politiske aftaler tilfører ikke yderligere ressourcer til PPR.

Samtidig er det ikke alene et spørgsmål om kapacitet. Hvis de frie grundskoler også fremover skal have ret til kommunal PPR-rådgivning, er det afgørende, at der skabes klarhed over, hvordan retten til rådgivningen skal forstås.

For Danmarks Private Skoler er det afgørende, at de kommende rammer giver skolerne mulighed for at få den nødvendige faglige rådgivning. Det er en væsentlig forudsætning for, at skolerne kan arbejde tidligt og kvalificeret med elevernes behov. Samtidig arbejder foreningen for, at PPR's faglige ressourcer i højere grad kan anvendes til rådgivning og sparring omkring skolernes indsatser og ikke først og fremmest bindes til vurderinger, der er afgørende for adgangen til tilskud.

Dokumentation skal understøtte pædagogikken

De frie grundskoler løser opgaven med forskellige værdigrundlag, pædagogiske profiler og organisatoriske løsninger. Derfor bør lovgivning og administrative krav fastlægge de overordnede mål, men samtidig give skolerne frihed til at vælge de pædagogiske metoder og organiseringen af indsatsen.

I aftalen om folkeskolen indgår støtteplaner som et centralt redskab til at sikre, at elever med særlige behov og elever, der ikke trives af forskellige årsager, mødes med en systematisk indsats og løbende opfølgning. For de frie grundskoler er det imidlertid afgørende, at indsatsen og opfølgningen tager udgangspunkt i skolernes egen pædagogiske praksis.

De frie grundskoler skal kunne stå på mål for deres indsatser og elevernes udbytte uden at være bundet til de samme dokumentationsværktøjer og processer som folkeskolen.

For Danmarks Private Skoler er det samtidig vigtigt, at krav om støtteplaner og systematisk opfølgning ikke udvides til en så bred gruppe af elever, at de i praksis bliver et generelt proceskrav til skolernes arbejde med faglig og social trivsel. Det vil gribe ind i skolernes pædagogiske frihed og deres mulighed for selv at tilrettelægge indsatsen.

Flere fagligheder i klasserummet

En tredje vigtig forudsætning er, at skolerne har mulighed for at organisere indsatsen med de fagligheder, der bedst understøtter elevernes behov. Mange tidlige og forebyggende indsatser bygger på et tæt samspil mellem lærere, pædagoger og andre relevante fagpersoner. Det gælder ikke mindst i de situationer, hvor elever har behov for indsatser i eller omkring undervisningen.

De nuværende rammer giver imidlertid ikke skolerne fleksibel mulighed for at anvende disse kompetencer. Hvis en pædagog er den faglighed, der bedst kan understøtte en konkret indsats, bør reglerne ikke unødigt begrænse skolens mulighed for at organisere arbejdet derefter. Danmarks Private Skoler arbejder derfor for, at der gives større frihed til at anvende de relevante fagligheder, så indsatsen kan tilrettelægges med udgangspunkt i elevens behov – og ikke hindres af organisatoriske eller overenskomstmæssige rammer.

Fra principper til politiske løsninger

De kommende beslutninger skal træffes i et komplekst landskab, hvor mange hensyn skal balanceres. De skal understøtte elevernes behov, skabe gode rammer for skolernes arbejde, være administrativt håndterbare og samtidig kunne fungere på tværs af forskellige skoleformer og myndigheder. Samtidig er området præget af betydelige økonomiske interesser, forskellige organisatoriske udgangspunkter og forskellige syn på, hvordan opgaven bedst løses.

Derfor findes der heller ikke én, enkel model, som kan tilgodese alle hensyn.

Danmarks Private Skoler er indstillet på, at en endelig løsning nødvendigvis vil være resultatet af politiske prioriteringer og kompromiser. Foreningen vil gå langt for at bidrage til en model, der kan fungere i

praksis og skabe bedre rammer for eleverne. Det er samtidig vigtigt, at kompromiserne bygger på reel viden om de frie grundskolers vilkår, og at sektorens erfaringer og perspektiver får mulighed for at indgå i udformningen af løsninger.

At søge indflydelse

Sammen med Dansk Friskoleforening (Friskolerne) har Danmarks Private Skoler i løbet af året deltaget i en ministeriel arbejdsgruppe, der skal bidrage til grundlaget for de politiske beslutninger.

Samtidig er der koordineret med de øvrige skoleforeninger om centrale principper og fælles problemstillinger. Det giver mulighed for både at bidrage konstruktivt til den samlede udvikling og samtidig fastholde fokus på de særlige vilkår, der gælder for de frie grundskoler.

Gennem analyser, konsekvensvurderinger og positionspapirer har Danmarks Private Skoler arbejdet for, at de kommende løsninger bygger på både praksiserfaringer og et solidt fagligt grundlag.

Foreningerne har fremlagt konkrete forslag til både en fremtidig tilskudsmodel og til de principper, der bør gælde for reguleringen af området.

Det er ikke givet, at alle sektorens synspunkter bliver imødekommet. Det er heller ikke en realistisk forventning til en politisk proces med mange forskellige hensyn. Men hvis sektorens viden og erfaringer skal bidrage til bedre løsninger, kræver det, at der er reel mulighed for at bringe dem ind i arbejdet og påvirke de modeller, der efterfølgende danner grundlag for politiske beslutninger.

Rammer, der gør en forskel

De politiske beslutninger er endnu ikke truffet. Danmarks Private Skoler vil fortsat arbejde hårdt for, at de frie grundskolers erfaringer og perspektiver får reel betydning for disse beslutninger. De endelige løsninger bliver resultatet af politiske prioriteringer.

Målet er fælles: Flere børn og unge med særlige behov skal opleve, at de får den støtte og de deltagelsesmuligheder, der giver dem de bedste forudsætninger for at trives, lære og udvikle sig.

Danmarks Private Skoler vil arbejde for, at de kommende politiske løsninger gør det muligt at omsætte denne ambition til praksis på de frie grundskoler. Det kræver, at der findes en god sammenhæng mellem pædagogik, rådgivning, regulering og finansiering. Det kræver også, at de frie grundskolers erfaringer og særlige vilkår bliver taget alvorligt.

De frie grundskoler ønsker fortsat at tage et medansvar for den fælles opgave med at skabe gode deltages- og læringsmuligheder for elever med særlige behov.

Danmarks Private Skoler vil arbejde vedholdende for løsninger, der giver skolerne de bedst mulige forudsætninger for at løfte opgaven for eleverne.

Et gymnasielandskab i forandring

Ungdomsuddannelsesreformen og faldende ungdomsårgange ændrer vilkårene for de frie og private gymnasier. Derfor bliver det endnu vigtigere, at skolerne har mulighed for at udvikle deres særlige profiler og bidrage til et mangfoldigt gymnasielandskab.

De frie og private gymnasier står over for år med store forandringer. En omfattende ungdomsuddannelsesreform og faldende ungdomsårgange lægger et dobbelt pres på sektoren. Det kalder på tydelige prioriteringer, strategisk handlekraft og svære valg. Samtidig bliver det vigtigere end nogensinde, at skolerne står tydeligt på deres særlige værdigrundlag og fortsat kan udvikle de profiler, der gør dem til reelle alternativer i et gymnasielandskab under forandring.

Uddannelse i udvikling

Studentereksamen har siden 1960'erne været en af velfærdsstatens største uddannelseshistorier. Hvor kun ca. 7 procent af en ungdomsårgang i 1960 fik studentertitlen, er andelen i dag oppe på 58 procent. Heraf går ca. 4 procent af eleverne på frie og private gymnasier. Det er en dramatisk udvikling i antallet af studenter over årene og et udtryk for, at gymnasial uddannelse ikke længere er forbeholdt en snæver gruppe, men er blevet en helt central del af de fleste unges uddannelsesvej.

Med aftalen om en ny ungdomsuddannelsesreform, indgået i februar 2025 af SVM-regeringen, SF og Dansk Folkeparti, er et af de største skift i gymnasielandskabet sat i værk. Fra august 2030 åbner den nye toårige erhvervs- og professionsrettede gymnasieuddannelse, epX. I samme omgang nedlægges hf som selvstændig gymnasial uddannelse. Hertil er det besluttet, at adgangskravet for optagelse til den tre-årige stx hæves til et eksamenskaraktersnit på 6,0.

Bag aftalen ligger en politisk forventning om, at op mod 40 procent af en ungdomsårgang fremover skal vælge den nye epX-uddannelse. Hvis den ambition realiseres bare tilnærmelsesvis, ændres elevstrømmene fundamentalt i og mellem ungdomsuddannelserne. De øvrige gymnasiale uddannelser, herunder de frie og private gymnasier, skal konkurrere om et mindre elevgrundlag under nye og skærpede adgangskrav.

ST
EPX

Reformen er allerede besluttet, men dens konkrete indhold er fortsat under udvikling og skal udmøntes i en række politiske delaftaler. Ekspertgruppen for epX fremlagde sin rapport i slutningen af 2025, men folketingsvalget i foråret 2026 og de efterfølgende regeringsforhandlinger har forsinket den videre politiske proces. Dermed er en række centrale spørgsmål om de private gymnasiers fremtidige rammer fortsat uafklarede.

Færre unge – og forskellige steder

Reformen falder, samtidig med, at ungdomsårgangene bliver mindre. Undervisningsministeriets fremskrivninger viser, at antallet af 15-18-årige falder med 8 procent fra 2024 til 2035 på landsplan.

Udviklingen er imidlertid langt fra ens over hele landet. I landkommunerne ventes et fald på omkring 15 procent, mens hovedstadskommunerne og de største byer kun forventes at opleve et fald på op til 3 procent.

Konsekvenserne bliver derfor forskellige. I landkommunerne bliver det vanskeligere at opretholde et bæredygtigt gymnasialt udbud. I hovedstadsområdet bliver udfordringen snarere en skærpet konkurrence om eleverne, hvor populære gymnasier kan styrke deres position, mens andre får vanskeligere ved at fastholde elevgrundlaget.

De 26 frie og private gymnasier er gennemsnitligt mindre end de offentlige gymnasier og er samtidig geografisk koncentreret, især i hovedstadsområdet og Nordsjælland. Det gør mange af skolerne særligt sårbare i de kommende reformår, hvor både ændrede elevstrømme og øget konkurrence kan få stor betydning.

Når et privat gymnasium er markant mindre end de fleste offentlige gymnasier, får selv mindre udsving i elevtallet stor betydning. Samtidig øger det højere adgangskrav til stx risikoen for et mindre ansøgergrundlag.

Frihed med begrænset handlerum

Spillerummet til at møde disse udfordringer er imidlertid mindre, end betegnelsen "frie gymnasier" umiddelbart antyder. Friheden knytter sig først og fremmest til skolernes organisation og værdigrundlag – ikke til uddannelsens indhold. De frie og private gymnasier følger de samme læreplaner som de offentlige gymnasier, og sammenlignet med de frie grundskoler er mulighederne for selv at udvikle undervisningens indhold og faglige profiler derfor væsentligt mere begrænsede.

Det har betydning for skolernes muligheder for at udvikle sig i et gymnasielandskab under forandring. Når de faglige rammer i vidt omfang er fastlagt, bliver det vanskeligere at skabe nye profiler og tilbud, der kan imødekomme ændrede elevønsker og nye uddannelsesbehov.

Derfor arbejder Danmarks Private Skoler for, at de private gymnasier får større frihedsgrader til at udvikle deres uddannelser. Det gælder blandt andet mulighederne for at kombinere fag på tværs af de gymnasiale uddannelser og dermed skabe profiler, der både styrker skolernes udviklingsmuligheder og elevernes valgmuligheder.

Skoler til fremtiden

Når den faglige ramme i vidt omfang er fælles med det offentlige selvejende stx, må forskellen skabes et andet sted. De frie og private gymnasiers berettigelse kan ikke måles på elevtal alene. Skolerne bygger på forskellige værdigrundlag, pædagogiske traditioner og profiler. Denne mangfoldighed er ikke en niche ved siden af de offentlige ungdomsuddannelser, men et væsentligt bidrag til det samlede uddannelsessystem.

Et uddannelsessystem, hvor unge og forældre reelt kan vælge mellem forskellige værdimæssige og pædagogiske retninger, er en demokratisk styrke. Det afspejler, at uddannelse ikke alene er en statslig opgave, men også et anliggende for civilsamfund, lokalsamfund og familier. Retten til at oprette og vælge skoler med et særligt værdigrundlag er en frihed, der har præget dansk uddannelsestradition.

Netop derfor bliver værdigrundlag, faglige profiler og levende studie- og ungdomsmiljøer endnu vigtigere i et gymnasielandskab under forandring. Reformen stiller større krav til skolerne om at være tydelige og attraktive, men den giver også mulighed for, at de profilerede og værdibårne gymnasier kan stå endnu klarere for de elever og familier, der søger et bestemt skolevalg.

Det er det, det vil sige at være skoler til fremtiden. Ikke skoler, der venter på fremtiden, men skoler, der former den sammen med de elever, forældre og medarbejdere, der har valgt dem til.

Fælles om fremtidens gymnasier

Danmarks Private Skoler har gennem hele reformforløbet arbejdet aktivt for at sikre de frie og private gymnasiers muligheder i det kommende gymnasielandskab. Foreningen har været i dialog med ordførere,

ministerium og øvrige centrale aktører om reformens udmøntning og har sammen med medlemsskolerne arbejdet for, at de private gymnasier får reel adgang til den nye epx-uddannelse.

Arbejdet sker i tæt samspil med medlemsskolerne. I foreningens epx-udvalg bidrager rektorer fra medlemskredsen med erfaringer og perspektiver, som kvalificerer foreningens politiske arbejde og de forslag, der bringes ind i den videre proces.

Arbejdet fortsætter i de kommende år. Danmarks Private Skoler vil arbejde for, at de private gymnasier får de frihedsgrader og de økonomiske rammer, der gør det muligt fortsat at udvikle stærke faglige profiler og bidrage til et mangfoldigt gymnasielandskab. De endelige politiske beslutninger er endnu ikke truffet, men foreningen vil fortsat arbejde for, at de frie og private gymnasiers perspektiver indgår aktivt i udformningen af de kommende rammer.

Ungdomsuddannelsesreformen vil ændre rammerne for de frie og private gymnasier. Men den ændrer ikke skoleformens grundlæggende betydning. Også i fremtidens gymnasielandskab skal der være plads til skoler med forskellige værdigrundlag, forskellige profiler og forskellige måder at være gymnasium på.

Det er den ambition, Danmarks Private Skoler arbejder for. Ikke alene for de private gymnasiers skyld, men fordi et mangfoldigt gymnasielandskab med reel valgfrihed styrker både elevernes muligheder og samfundets samlede uddannelses tilbud.

Skolens økonomi. Frihedens fundament

Friheden står ikke alene. Den hviler på de økonomiske vilkår, der gør det muligt at drive fri skole. Stabile, forudsigelige rammer er ikke kun et budgetteknisk spørgsmål; det er frihedens praktiske mulighedsbetingelser. Når foreningen arbejder for sektorens økonomi, er det denne grundlæggende sammenhæng, der er på spil.

Friheden står på økonomien. For at kunne drive en værdibåren skole og give forældre, børn og unge et reelt frit skolevalg er statstilskuddet en afgørende faktor. Det gælder for såvel de frie og private grundskoler som gymnasier. Friheden til at oprette og drive skole, til at forme værdigrundlag og pædagogik og til at give forældre og elever et reelt valg hviler på et ordentligt økonomisk fundament.

En model med flere lag

Statstilskuddet til de frie og private grundskoler beregnes med udgangspunkt i den såkaldte koblingsprocent. Siden 2018 har koblingsprocenten været politisk fastsat til 76 procent. Princippet er enkelt: Tilskuddet til de frie grundskoler skal følge udviklingen i folkeskolens driftsudgifter. Når folkeskolens udgifter stiger, stiger tilskuddet tilsvarende – og omvendt.

Selve princippet er enkelt. Til gengæld er den model, der omsætter princippet til konkrete tilskud, mere kompleks, end den offentlige debat ofte giver indtryk af. Derfor er det værd kort at se nærmere på, hvordan modellen faktisk er bygget op.

Sådan hænger tilskuddet til frie grundskoler sammen

Statstilskuddet følger folkeskolens driftsudgifter via koblingsprocenten på 76 %

✗ DET DÆKKER IKKE

Koblingsprocenten omfatter ikke en række store udgiftsposter, f.eks.:

- Anlægsudgifter til bygninger og renoveringer
- Investeringer i faglokaler, idrætsfaciliteter og IT
- Kommunale ledelses- og konsulentlag
- Tværgående indsætter

Disse poster udgør betydelige beløb på landsplan, men kommer ikke de frie grundskoler til del.

✓ HVEM FINANSIERER?

Det er staten – ikke kommunerne – der yder tilskud.

STATEN → STATSTILSKUD → DE FRIE GRUNDSKOLER

Tilskuddet beregnes med udgangspunkt i folkeskolens kommunale driftsudgifter, men finansieringskilden er staten.

TILSKUDET BESTÅR AF FLERE ELEMENTER

Det samlede statstilskud består blandt andet af:

Grundtilskud pr. skole + Undervisnings-tilskud + Fællesudgifts-tilskud + Bygnings-tilskud + SFO-tilskud + Særliste tilskud f.eks. til specialundervisning

BETYDELIG INTERN OMFORDELING

Modellen omfordeler en del af statstilskuddet mellem skolerne. Mindre skoler modtager et højere statsligt tilskud pr. elev end større skoler.

Det understøtter, at også mindre skoler kan skabe et bæredygtigt økonomisk grundlag – og sikrer et mangfoldigt skoletilbud.

STATSLIGT DRIFTSTILSKUD PR. ELEV

Diagram showing a downward trend: Smaller schools receive higher per-student grants, while larger schools receive lower per-student grants.

Jo mindre skole, desto højere statsligt driftstilskud pr. elev.

Beregningen tager udgangspunkt i kommunernes regnskabstal for folkeskolen med tre års forsinkelse. Det betyder, at ændringer i folkeskolens økonomi først slår igennem i tilskuddet til de frie grundskoler efter en periode. Forsinkelsen giver en vis stabilitet i finansieringen, men betyder samtidig, at skolerne i perioder selv må håndtere udsving i udgifter og indtægter, indtil reguleringen slår igennem.

Det er også værd at bemærke, hvad koblingsprocenten ikke dækker. Beregningsgrundlaget omfatter alene de driftsudgifter, der registreres i kommunernes regnskaber på bestemte konti. Store udgiftsposter står uden for. Det gælder f.eks. anlægsudgifter til bygninger og renoveringer, investeringer i faglokaler, idrætsfaciliteter og IT samt kommunale ledelses- og konsulentlag og tværgående indsatser. Samlet set udgør disse poster betydelige beløb på landsplan, men kommer ikke de frie grundskoler til del. Koblingsprocenten giver derfor ikke et fuldstændigt billede af de samlede ressourcer, der anvendes på folkeskoleområdet.

En anden udbredt misforståelse handler om, hvem der finansierer de frie grundskoler. Det er staten – ikke kommunerne – der yder tilskud. Selvom tilskuddet beregnes med udgangspunkt i folkeskolens kommunale driftsudgifter, er finansieringskilderne forskellige. Det er en vigtig sondring, som ofte overses i den offentlige debat.

Tilskuddet er heller ikke ét samlet beløb. En fri grundskoles statstilskud består blandt andet af et grundtilskud pr. skole, et undervisningstilskud, et fællesudgiftstilskud, et bygningstilskud samt særskilte tilskud til f.eks. specialundervisning. Hver bestanddel har sin egen logik og sine egne beregningsprincipper.

For de private gymnasier er modellen bygget op efter samme grundlæggende princip, men med en anden teknisk konstruktion. Her beregnes tilskuddet som en forholdsmæssig andel af tilskudstaksterne til de offentlige selvejende gymnasier. Også her er formålet at sikre en tæt sammenhæng mellem de offentlige og de private uddannelsers økonomiske rammer, selv om beregningsmodellen er anderledes.

En tilbagevendende politisk debat

Den grundlæggende konstruktion af tilskudsmodellen for de frie grundskoler har ligget fast gennem mange år. Det betyder imidlertid ikke, at modellen står uden for den politiske debat. Med jævne mellemrum blusser diskussionen om koblingsprocentens størrelse op.

Der har gennem årene været fremsat forslag om både at hæve og sænke koblingsprocenten. Nogle ønsker et højere statstilskud for at styrke det frie skolevalg, mens andre ønsker en lavere koblingsprocent, fordi man mener, det vil styrke folkeskolen. Danmarks Private Skoler har imidlertid haft en anden tilgang. Foreningen vurderer, at den nuværende koblingsprocent giver de frie grundskoler et rimeligt økonomisk grundlag. Målet har derfor ikke været at presse koblingsprocenten op, men at sikre stabile og forudsigelige rammer. Samtidig er der en bevidsthed om, at en væsentligt højere offentlig finansiering næppe kan adskilles fra forventninger om øget regulering og mindre frihed for skolerne.

Debatten blev senest aktualiseret i foråret 2026, hvor Arbejderbevægelsens Erhvervsråd offentliggjorde en analyse, der konkluderede, at tilskuddet til de frie grundskoler "reelt" var steget til omkring 79 procent af udgifterne til elever i folkeskolens almenklasser. Analysen bygger på den præmis, at de frie grundskoler alene bør sammenlignes med folkeskolens almenområde, fordi de frie grundskoler efter lovgivningen ikke kan oprettes som specialskoler og kun i begrænset omfang kan organisere specialundervisning i særlige klasser.

Danmarks Private Skoler deler ikke den præmis. Analysen bygger på et andet sammenligningsgrundlag end det, den politisk vedtagne tilskudsmodel er baseret på. Den inddrager ikke de øvrige afgrænsninger, som også er en del af beregningsgrundlaget. Når én del af modellen udvælges som målestok for den samlede finansiering, bliver billedet efter Danmarks Private Skolers vurdering misvisende.

En balanceret omfordeling

I den offentlige debat omtales tilskuddet ofte, som om alle frie grundskoler modtager 76 procent ensartet. Sådan forholder det sig ikke. Tværtimod er modellen bevidst indrettet, så en del af statstilskuddet omfordeles mellem skolerne.

Modellen indeholder en betydelig intern omfordeling, hvor bl.a. mindre skoler modtager et højere statsligt tilskud pr. elev end større skoler. Det er en bevidst konstruktion. Faste fællesomkostninger skalerer ikke nødvendigvis med skolestørrelsen, og uden en sådan omfordeling ville mindre skoler have vanskeligere ved at skabe et bæredygtigt økonomisk grundlag. For Danmarks Private Skoler er denne balance vigtig. Den understøtter, at der fortsat kan være et mangfoldigt skoletilbud.

Den interne omfordeling er tidligere blevet analyseret af Deloitte og viser et tydeligt mønster: Jo mindre skole, desto højere statsligt driftstilskud pr. elev. De skoler, der modtager mest i tilskud, har en effektiv koblingsprocent på omkring 89 procent, mens de skoler, der modtager mindst, ligger omkring 69 procent.

Den interne omfordeling er dermed ikke et særskilt element i modellen, men en grundlæggende del af dens konstruktion. Det er også en vigtig præmis i den politiske debat, hvor tilskudssystemet undertiden omtales, som om alle skoler modtager den samme andel af statstilskuddet.

Pres på den daglige økonomi

Bag de overordnede tal og tilskud står den daglige skoleøkonomi. Overenskomstforhandlingerne i 2024 resulterede i betydelige lønstigninger for alle personalegrupper på de frie og private skoler. Mange skoler har i kølvandet måttet opsig medarbejdere eller på anden måde effektivisere og indskrænke. Stort set alle skoler har måttet åbne budgetterne og finde besparelser for at imødekomme det forhøjede udgiftsniveau.

Folkeskolen har haft samme overenskomstmæssige lønstigning. Forskellen er finansieringsmodellen. Folkeskolen kompenseres løbende via kommunal finansiering. De frie grundskoler vil først opleve en forholds-mæssig tilskudsstigning i tilskudsåret 2027 som følge af den treårige forsinkelse i koblingsmekanismen – og kun i det omfang andre forhold ikke trækker i modsat retning. Det betyder, at skolerne når at skulle håndtere lønstigningerne fra både OK24 og OK26, før tilskuddet reguleres.

Mange steder i landet mærkes samtidig et stagnerende eller faldende børnetal. Det udfordrer både frie grundskoler og private gymnasiers mulighed for at fastholde elevtal og dermed deres økonomiske grundlag.

For de private gymnasier forstærkes denne usikkerhed af de omfattende forandringer på ungdomsuddannelsesområdet. Den omsætningsbaserede taxameterreduktion fra finansloven for 2025 påvirker fortsat økonomien, samtidig med at ungdomsuddannelsesreformen og den kommende epx-uddannelse ændrer de langsigtede rammer for sektoren. De politiske forhandlinger om reformens udmøntning er endnu ikke afsluttet, og både de fremtidige tilskudsmodeller og de private gymnasiers muligheder for at indgå i den nye uddannelsesstruktur er derfor fortsat uafklarede.

Skolepenge og adgang

Skolepenge er en nødvendig del af de frie og private skolars økonomi. Niveaue varierer betydeligt mellem skoleformer, skoletyper og landsdele, men udviklingen har overordnet fulgt pris- og lønstigningerne. Særligt efter overenskomstforhandlingerne i 2024 har mange skoler været nødt til at justere skolepengene for at kunne opretholde en økonomisk ansvarlig drift.

Samtidig må skolepengene ikke udvikle sig til en barriere for familier, der ønsker at vælge en fri eller privat skole. Et reelt frit skolevalg forudsætter, at økonomien ikke bliver afgørende for adgangen.

Mange medlemsskoler tager allerede et betydeligt ansvar ved at finansiere supplerende fripladser af egne driftsmidler. Flere skoler arbejder desuden med at udvikle skolepengeordninger, hvor støtten i højere grad målrettes familier med størst behov. Begge dele understøtter den samme ambition: At friheden til at vælge skole også er en reel mulighed.

Det kan imidlertid ikke stå alene. Derfor arbejder Danmarks Private Skoler for en styrket statslig fripladsordning. Foreningen har gennem en årrække foreslået, at der afsættes flere midler til ordningen, så flere familier får mulighed for at vælge skole uanset økonomisk formåen.

Finanslov og fremtidige rammer

De seneste finanslove har overordnet fastholdt de økonomiske rammer for både de frie grundskoler og de private gymnasier. Det har skabt en vigtig stabilitet i en periode med betydelige økonomiske udfordringer.

Samtidig peger den politiske udvikling på, at finansieringen af de frie og private grundskoler fortsat vil være et centralt tema. Regeringen har varslet overvejelser om en ny finansieringsmodel for folkeskolen og har samtidig åbnet for en drøftelse af, om fremtidige økonomiske løft i højere grad skal kobles til de frie grundskolers sociale ansvar og lokalitet.

Forslagene er endnu ikke konkretiseret, men de peger på en ny politisk dagsorden. Danmarks Private Skoler følger derfor udviklingen tæt. Foreningen arbejder for, at eventuelle ændringer bygger på et solidt faktisk grundlag og tager udgangspunkt i den samlede tilskudsmodels funktion frem for enkeltstående elementer.

Økonomi som grundlag for frihed

Økonomiske rammer er ikke et mål i sig selv. De er forudsætningen for, at de frie og private skoler kan udvikle deres pædagogiske profiler, tage ansvar for eleverne og give familier et reelt frit skolevalg.

Derfor arbejder Danmarks Private Skoler for en finansiering, der skaber balance mellem frihed, legitimitet og ansvarlig økonomi. Målet er ikke det højest mulige tilskud, men stabile og forudsigelige rammer, der gør det muligt at drive skole langsigtet og bæredygtigt til gavn for både skolerne og det samfund, de er en del af.

OK26: Ordentlige vilkår skaber stærke skoler

OK26 handler om mere end løn og arbejdstid. Overenskomsterne skaber de rammer, der gør det muligt at tiltrække, fastholde og udvikle dygtige medarbejdere og dermed understøtte attraktive, bæredygtige arbejdspladser på de frie og private skoler.

Overenskomster er mere end teknik og tal. De er en del af det grundlag, der gør, at de frie og private skoler kan være attraktive, bæredygtige og værdibårne arbejdspladser. Med OK26 er nye aftaler i hus. Nogle indeholder længe ønskede forenklinger og forbedringer, andre efterlader spørgsmål, som først skal afklares i de kommende år. For Danmarks Private Skoler handler arbejdet med OK26 ikke kun om arbejdstidsbestemmelser og lønsatser. Det handler om at skabe de rammer, der gør det muligt at tiltrække, fastholde og udvikle dygtige medarbejdere – og dermed sikre robuste skoler.

Aftaler bygger på aftaler

Knap havde overenskomstaftalerne fra OK24 fundet deres plads i skolernes hverdag, før forberedelserne til OK26 gik i gang i efteråret 2025. De nye aftaler på det statslige område dækker perioden fra 1. april 2026 til 31. marts 2029. Hvor OK24 var præget af betydelige lønstigninger og store økonomiske konsekvenser for skolerne, er OK26 mere afdæmpet. Denne gang har fokus i højere grad været på at justere, forenkle og videreudvikle de eksisterende aftaler, samtidig med at der er taget hul på nye problemstillinger, som vil præge den kommende overenskomstperiode.

Det fælles statslige afsæt

CFU-forliget på statens område udgør den fælles ramme for alle organisationsaftaler, der gælder for de frie og private grundskoler og gymnasier. Den samlede økonomiske ramme indebærer lønstigninger på i alt 8,7 procent over overenskomstperioden. Sammenlignet med OK24 er resultatet mere afdæmpet, men rummer en række ændringer, som får betydning for skolernes daglige drift og medarbejdernes ansættelsesvilkår.

Blandt de fælles elementer er indførelsen af en fritvalgslønkonto fra 1. januar 2028, ændringer i den statslige seniorbonusordning og Statens Ferieaftale samt ret til frihed med løn på barnets tredje sygedag og på hjemkaldelsesdagen.

Danmarks Private Skoler er ikke selv overenskomstpart på det statslige område. Overenskomsterne for lærere, børnehaveklasseledere og skoleledelser ved de frie grundskoler samt for lærere, ledelser og rektorer ved de frie og private gymnasier indgås mellem staten og de faglige organisationer. Foreningen arbejder imidlertid aktivt gennem dialog med parterne, analyser og konkrete forslag, så medlemsskolernes erfaringer og behov bliver bragt ind i forhandlingsforløbet. Det er en vigtig del af arbejdet for at sikre, at de statslige aftaler også fungerer i praksis på de frie og private skoler.

Et enklere lønsystem

På læreroverenskomstens område leverer OK26 en længe ønsket forenkling. Fra 1. april 2027 indarbejdes de hidtidige OK08-, OK13- og OK24-tillæg i basislønnen, samtidig med at specialundervisningstillægget bortfalder, og basisløntrinnene forhøjes for både lærere og børnehaveklasseledere.

For Danmarks Private Skoler har forenklingen været en prioritet gennem flere overenskomstperioder. Et enklere lønsystem gør det lettere at administrere løn korrekt, reducerer risikoen for fejl og giver både ledelse og medarbejdere et mere overskueligt grundlag. Det er ikke den mest synlige del af overenskomstarbejdet, men det er en ændring, som i hverdagen gør arbejdet lettere på den enkelte skole.

Samtidig er der i CFU-forliget afsat 0,2 procent af den økonomiske ramme til lokal løndannelse fra 1. april 2027. Der er ikke tale om et krav til den enkelte skole, men om en forventning om, at midlerne anvendes lokalt. Dermed fastholdes muligheden for, at skolerne kan honorere særlige funktioner, kompetencer og indsatser gennem lokal dialog og lokale prioriteringer.

En ny udfordring ved deltidsansættelser

Deltidsansættelser er en vigtig del af mange skolars hverdag. De gør det muligt at sammensætte de rette faglige kompetencer, skabe fleksible arbejdspladser og imødekomme medarbejdernes forskellige ønsker og muligheder i arbejdslivet. Den fleksibilitet er vigtig for både skoler og medarbejdere. Deltidsansættelser kan samtidig være med til at fastholde eller skabe en tilknytning til arbejdsmarkedet for medarbejdere, som af forskellige årsager ikke arbejder på fuld tid.

Med OK26 ændres imidlertid beregningen af undervisningstillæg for deltidsansatte lærere ved grundskoler. Fra 1. august 2026 afhænger tillæggenes indplacering af den enkeltes beskæftigelsesgrad. Det betyder, at en deltidsansat lærer med samme undervisningsomfang som en fuldtidsansat i nogle tilfælde vil modtage et højere undervisningstillæg.

Danmarks Private Skoler finder ændringen stærkt kritisabel. Når undervisningstillægget i højere grad afhænger af beskæftigelsesgraden end af undervisningsopgaven, risikerer reglerne at gøre det dyrere for skolerne at ansætte medarbejdere på deltid. Det begrænser skolernes fleksibilitet og kan samtidig modarbejde de hensyn til medarbejdernes forskellige livs- og arbejdssituationer – herunder muligheden for arbejdsmarkedstilknytning – som deltidsansættelser kan understøtte.

Danmarks Private Skoler har rejst problemstillingen og gjort opmærksom på konsekvenserne af de nye bestemmelser. Bestemmelserne kan ikke ændres inden for den indgåede aftale, men foreningen er inviteret til en fortsat dialog med Medarbejder- og Kompetencestyrelsen om problemstillingen. Her vil foreningen arbejde for at afdække mulighederne for at begrænse de u hensigtsmæssige konsekvenser inden for de omkringliggende rammer og samtidig bringe erfaringerne med ind i arbejdet med fremtidige løsninger.

OK

Bæredygtig skoleledelse begynder ved ledelsesvilkårene

For skolelederne ved de frie grundskoler – herunder lederne ved de private gymnasiers grundskoleafdelinger – indebærer OK26 en forhøjelse af lønintervallerne for øverste leder med 10.001 kr. i grundbeløb pr. år fra 1. april 2027. Forhøjelsen har fuld gennemslagskraft, hvilket betyder, at den enkelte leder automatisk får sin intervalløn forhøjet.

Resultatet er et skridt i den rigtige retning. Danmarks Private Skoler har gennem flere overenskomstperioder arbejdet for at styrke ledernes løn- og ansættelsesvilkår. Foreningen er ikke selv part i overenskomstforhandlingerne på området, men arbejder vedholdende gennem dialog med de statslige parter, analyser og interessevaretagelse for at påvirke udviklingen.

Danmarks Private Skoler arbejder for gode ledervilkår, fordi gode ledervilkår styrker skolerne.

Foreningen havde gerne set et yderligere løninterval for de største skoler, der afspejler en ledelsesopgave med betydeligt omfang og kompleksitet. Samtidig er der behov for større fleksibilitet i aflønningen, så også ledelsesopgaver med særlig organisatorisk kompleksitet kan honoreres bedre. Det vil give bestyrelserne bedre muligheder for at tilbyde en samlet lønpakke, der afspejler lederansvaret og styrker mulighederne for at rekruttere og fastholde kvalificerede ledere.

Dygtige skoleledere er en afgørende forudsætning for stærke skoler. Attraktive ledelsesvilkår er derfor en forudsætning for, at skolerne kan rekruttere, fastholde og udvikle dygtige ledere, skabe attraktive arbejdspladser og sikre høj faglig kvalitet. Det arbejde fortsætter Danmarks Private Skoler med i den kommende overenskomstperiode.

Ro om overenskomsten

For rektorer, ledere og lærere ved de private gymnasier medfører OK26 ingen større ændringer - ud over de fælles statslige elementer. Den væsentligste nyhed er, at ansatte omfattet af akademikeroverenskomsten fra 1. januar 2028 får indbetalt 0,81 procent af lønnen til den nye fritvalgslønkonto.

Den begrænsede aktivitet på overenskomstområdet er i den nuværende situation en styrke. De private gymnasier står over for betydelige forandringer som følge af ungdomsuddannelsesreformen, udviklingen af epx og faldende ungdomsårgange. I en periode, hvor de fremtidige rammer fortsat er under udformning, giver stabile ansættelsesvilkår skolerne bedre mulighed for at koncentrere sig om de strategiske og organisatoriske udfordringer, reformen medfører.

Ro om overenskomsten giver ikke i sig selv stærke gymnasier. Men den giver skolerne mulighed for at rette opmærksomheden mod de store forandringer, som de kommende år vil bringe.

Aftaleenheden – et sektorsamarbejde

Ved siden af de statslige overenskomster forhandles tre tiltrædelsesoverenskomster i Aftaleenheden, hvor Danmarks Private Skoler indgår sammen med de øvrige skoleforeninger. Her har foreningen en ledende og koordinerende rolle og er en aktiv drivkraft i det fælles arbejde. Samarbejdet styrker sektorens gennemslagskraft og viser værdien af et konstruktivt og professionelt samarbejde, når løsninger udvikles med blik for helheden.

Overenskomsten for det pædagogiske personale, forhandlet med BUPL og FOA, indebærer blandt andet forhøjede pensionsbidrag, forbedrede tillæg til ledere og medarbejdere, højere tillæg til tillids- og arbejdsmiljørepræsentanter samt ændrede arbejdstidsregler. Pensionsbidragene hæves til 16,5 procent for ledere og 15 procent for det øvrige pædagogiske personale.

Overenskomsten for teknisk servicepersonale, forhandlet med 3F, afskaffer karenperioden for pensionsindbetaling, justerer lønskalaen og præciserer reglerne om fridage.

For det administrative personale, forhandlet med HK Privat, indføres blandt andet ret til tre seniorfridage med løn i de sidste ti år før folkepensionsalderen, et forhøjet tillidsrepræsentanttillæg og et nyt pensionsgivende tillæg til arbejdsmiljørepræsentanter.

Fælles for alle tre overenskomster er desuden indførelsen af fritvalgslønkonto fra 1. januar 2028.

Samlet styrker aftalerne løn-, pensions- og ansættelsesvilkårene for medarbejdere, som hver dag bidrager til, at skolerne fungerer og udvikler sig. Stærke skoler bygger på mange forskellige fagligheder, og attraktive arbejdspladser forudsætter ordentlige vilkår for dem alle.

Deltidsansattes merarbejde – en vigtig afklaring venter

En ny afgørelse om deltidsansattes merarbejde rejser spørgsmål, som endnu ikke er endeligt afklaret. For skolerne handler det ikke alene om aflønning, men om at få klare og administrerbare regler, der skaber sikkerhed for både medarbejdere og arbejdsgivere.

I februar 2026 fastslog en faglig voldgift på det statslige område, at den hidtidige praksis for aflønning af deltidsansattes merarbejde ikke er forenelig med EU's deltidsdirektiv. Hidtil har deltidsansatte fået

almindelig timeløn for merarbejde op til fuldtidsnormen, mens timer derudover blev honoreret med overarbejdsbetaling. Voldgiften fastslog, at denne forskel i aflønning stiller deltidsansatte mindre gunstigt end fuldtidsansatte.

Afgørelsen får betydning på tværs af hele det statslige område og dermed også for de frie og private skoler. Hvordan reglerne fremover skal udmøntes, er endnu ikke afklaret, ligesom afgørelsen kan få betydning for tidligere normperioder.

Danmarks Private Skoler har allerede rettet henvendelse til Medarbejder- og Kompetencestyrelsen og gjort opmærksom på de konkrete problemstillinger, afgørelsen rejser for skolerne. På de tre tiltrædelsesoverenskomster er det aftalt, at de nødvendige ændringer forhandles i overenskomstperioden, når statens administrationsgrundlag foreligger. Danmarks Private Skoler vil fortsat bidrage aktivt med sektorens erfaringer og perspektiver i den proces.

Ordentlige vilkår skaber stærke skoler

OK26 har givet en række forbedringer og forenklinger, som styrker de frie og private skolars mulighed for at være attraktive arbejdspladser. Lønssystemet for lærere og børnehaveklasseledere bliver enklere og løn-, pensions- og seniorvilkår forbedres på tværs af flere medarbejdergrupper. Samtidig står en række spørgsmål fortsat åbne og vil præge arbejdet i den kommende overenskomstperiode.

Danmarks Private Skoler vil fortsat arbejde for løsninger, der understøtter skolernes mulighed for at rekruttere, fastholde og udvikle dygtige medarbejdere og ledere. Det gælder både gennem det løbende samarbejde med de statslige parter og gennem arbejdet i Aftaleenheden, hvor foreningen bidrager til at udvikle holdbare løsninger med blik for helheden.

Ordentlige vilkår er en forudsætning for stærke skoler. Når medarbejdere og ledere har gode rammer for deres arbejde, styrkes skolernes mulighed for at skabe faglig kvalitet, attraktive arbejdspladser og en bæredygtig udvikling. Det er den ambition, Danmarks Private Skoler arbejder for.

AI er ikke fremtiden – den er begyndelsen

Kunstig intelligens er ikke længere et spørgsmål om fremtiden. Den forandrer allerede den verden, eleverne skal leve og arbejde i. Derfor er skolens opgave ikke at holde AI ude, men at ruste børn og unge med den faglighed, dømmekraft og dannelse, der gør dem i stand til at forstå, anvende og forholde sig kritisk til teknologien.

Foreningen deltog i årets Sorø-møde, hvor kunstig intelligens var øverst på dagsordenen. Det var mere end et valg af tema. Det var en erkendelse af, at AI ikke længere er et teknologisk nicheemne, men et spørgsmål om skolens fremtid. Undervisningsminister Magnus Heunicke talte om behovet for et gearskifte. Det er svært at være uenig i. Spørgsmålet er snarere, hvad et sådant gearskifte egentlig indebærer.

Hvad var det lige, der skete?

Det mest bemærkelsesværdige ved AI er måske ikke teknologien i sig selv. Det er, hvor grundlæggende den allerede er ved at forandre den måde, mennesker arbejder, lærer og skaber viden på.

Udviklingen kan være vanskelig at få øje på, hvis man befinder sig et sted, hvor den endnu ikke har sat sig. Skolen kan let blive en sådan boble. Ikke fordi der mangler vilje eller nysgerrighed, men fordi skolens rytme er en anden end teknologiens. Man kan læse om AI, diskutere AI og afholde konferencer om AI uden for alvor at opleve, hvordan den allerede er ved at forandre den verden, eleverne skal leve og arbejde i. Forandringen er allerede i gang. Det afgørende er, at den ikke stopper. Det stiller nye krav til skolen – ikke blot til de teknologier, vi anvender, men til den måde, vi udvikler undervisning, faglighed og dannelse på.

Den største risiko for skolen er måske ikke at tage fejl, men at komme for sent. At stå tilbage på perronen og spørge: Hvad var det egentlig, der skete?

AI rejser nye spørgsmål for skolen

Den offentlige debat om kunstig intelligens i skolen har i høj grad kredset om de risici, teknologien kan medføre. AI rejser en række legitime spørgsmål, som skolen skal tage alvorligt.

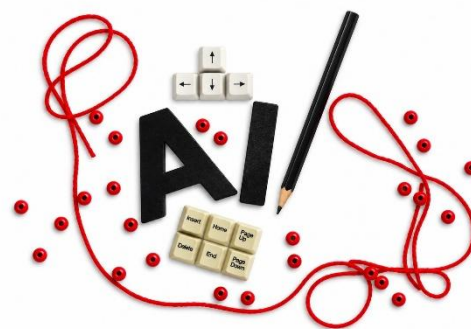
En af de mest udbredte bekymringer er, om eleverne lærer mindre, hvis kunstig intelligens overtager en del af skrivearbejdet, problemløsningen eller idéudviklingen.

Samtidig udfordrer AI de måder, vi traditionelt vurderer eleverne på. Når en chatbot kan skrive overbevisende tekster eller besvare komplekse spørgsmål, bliver det vanskeligere at afgøre, hvad eleven selv kan. Det kalder på nye former for undervisning, evaluering og prøver, hvor elevernes forståelse, refleksion og anvendelse af viden bliver tydeligere.

Udviklingen er allerede i gang. På hhx er der gennemført forsøg med nye prøveformer i faget *Afsætning A*, hvor eleverne har kunnet anvende generativ AI som en del af eksamensprojektet. Evalueringen viste, at både elever og undervisere oplevede forsøget positivt, og at den mundtlige eksamination fortsat gav et solidt grundlag for at vurdere elevernes egne faglige kompetencer. Erfaringerne peger dermed på, at AI kan integreres i prøver på en måde, hvor teknologien understøtter læringen uden at svække den faglige bedømmelse.

AI udfordrer ikke nødvendigvis prøverne – den udfordrer de prøveformer, vi har været vant til.

Samme opgaver – nye udfordringer

Generative modeller kan formulere sig overbevisende, også når de tager fejl. De kan videreføre bias fra de data, de er trænet på, og de rejser spørgsmål om datasikkerhed, personoplysninger og gennemsigtighed. AI ændrer ikke skolens dannelsesopgave. Den giver den et nyt indhold. Eleverne skal ikke blot lære at anvende teknologien, men også udvikle kritisk tænkning, kildekritik, etisk refleksion og dømmekraft. Det er i virkeligheden en forlængelse af skolens traditionelle opgave: At ruste elever til at forstå og forholde sig kritisk til den verden, de er en del af.

Endelig rejser AI spørgsmål om ulighed. Ikke alle elever har de samme forudsætninger for at bruge teknologien kvalificeret, og på længere sigt er det heller ikke sikkert, at alle får adgang til de samme AI-værktøjer. Allerede i dag er der betydelige forskelle mellem gratis og betalingsbaserede modeller, og udviklingen kan føre til et marked, hvor de mest avancerede AI-løsninger kun er tilgængelige for dem, der har ressourcerne. Spørgsmålet bliver dermed ikke kun, om man har adgang til AI, men også hvilken AI man har adgang til.

Erfaringerne peger samtidig på, at de fagligt stærkeste elever ofte er bedst til at bruge AI som sparringspartner, mens fagligt svagere elever lettere kan blive afhængige af dens svar. Dermed risikerer teknologien at forstærke eksisterende faglige forskelle. Men AI rummer også et potentiale for det modsatte. Teknologien kan give elever nye muligheder for individuel støtte, forklaringer og sparring og dermed være med til at mindske forskelle i elevernes forudsætninger for at lære og deltage. Om AI forstærker eller mindsker ulighed, afhænger derfor også af, hvordan teknologien bringes i anvendelse, og hvilke kompetencer eleverne udvikler til at bruge den.

Betydningen af at kunne anvende AI kvalificeret viser sig allerede på arbejdsmarkedet, hvor medarbejdere med stærke AI-kompetencer mange steder arbejder hurtigere, træffer bedre beslutninger og skaber større værdi end kolleger, der endnu ikke har tilegnet sig de samme kompetencer.

For Danmarks Private Skoler peger både mulighederne og udfordringerne i én retning. Svaret er ikke at holde AI ude af skolen, men at udvikle undervisningen. Hvis AI bliver en integreret del af uddannelse og arbejdsliv, er lige adgang til teknologien ikke nok. Eleverne skal også have mulighed for at udvikle de kompetencer, der gør dem i stand til at bruge AI kvalificeret. Stærk faglighed, kritisk tænkning, digital dannelse og menneskelig dømmekraft bliver derfor ikke mindre vigtige i en tid med kunstig intelligens. De bliver tværtimod forudsætningen for, at teknologien kan blive et redskab for flere.

Virksomhederne er allerede et andet sted

Hvis man ser på den offentlige debat om AI, kan man let få indtryk af, at spørgsmålet først og fremmest er, om teknologien skal bruges. Sådan ser virkeligheden ikke længere ud i mange virksomheder. Her er AI allerede blevet en del af arbejdsgangene, og spørgsmålet er i stigende grad, hvordan teknologien bruges bedst.

Den første fase handlede om at få medarbejderne i gang. Nu handler det også om at vælge den rette teknologi til den rette opgave og balancere kvalitet, pris, datasikkerhed og ansvarlighed. Én AI-model passer ikke nødvendigvis til alle opgaver, og nogle større virksomheder udvikler derfor systemer, der gør det muligt at vælge mellem forskellige modeller alt efter behov. AI er med andre ord ved at udvikle sig fra et enkelt værktøj til en ressource, der skal forstås, styres og prioriteres.

Det interessante er ikke kun teknologien, men hvor hurtigt arbejdsformerne omkring den ændrer sig. Mange virksomheder er på få år gået fra at eksperimentere med AI til at organisere dele af deres

arbejde omkring den. Det er en del af den virkelighed, som de elever, der sidder i klasseværelserne i dag, skal rustes til at forstå og navigere i.

Skolen skal kunne lære, mens verden forandrer sig

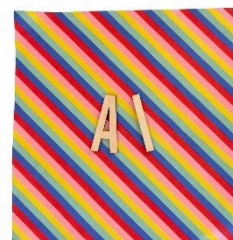
Det rejser et grundlæggende spørgsmål for skolen: Kan den udvikle sig hurtigt nok? Undervisningsministeren taler om "et gearskifte".

Skolens udvikling har traditionelt været præget af grundighed, analyser, forsøgsordninger og gradvise reformer. Men AI udfordrer denne udviklingslogik, fordi nye modeller, anvendelser og kompetencekrav opstår hurtigere, end traditionelle processer kan følge med. Det betyder ikke, at skolen skal opgive grundigheden. Men den må blive bedre til at lære, mens forandringerne finder sted.

Der kommer ikke en færdig model for undervisning med kunstig intelligens. Derfor bliver erfaringer fra praksis mindst lige så vigtige som analyser og anbefalinger. Her kan skolen lære noget af den måde, virksomheder arbejder med prototyper og *proof of concept* på: Man opstiller en hypotese, afprøver den, evaluerer og justerer.

Det kan ske gennem lokale forsøgsrum. Nogle skoler eller klasser kan arbejde intensivt med AI, mens andre i perioder kan afprøve AI-frie læringsmiljøer. Formålet er ikke på forhånd at beslutte, hvilken model der er den rigtige, men at skabe systematiske erfaringer, som skolerne kan lære af og dele med hinanden.

Netop de frie og private skoler har en stærk tradition for at udvikle skole gennem lokal frihed, pædagogiske initiativer og forskellige måder at løse skolens opgave på. Den tradition er en styrke i en tid, hvor ingen kender alle svarene. Risikoen er ikke først og fremmest at afprøve noget, der senere viser sig at kunne gøres bedre. Risikoen er at vente på den perfekte løsning, mens verden omkring skolen forandrer sig.

Lærerne er afgørende

Udviklingen sker imidlertid ikke af sig selv. Hvis eleverne skal lære at anvende kunstig intelligens fagligt, kritisk og ansvarligt, kræver det lærere, der har mulighed for at opbygge erfaring med og forståelse for teknologien. Lærerkompetencer bliver derfor et afgørende spørgsmål i skolens møde med AI.

Det handler ikke om, at alle lærere skal være teknologiekspertter – og heller ikke alene om at lære at bruge de værktøjer, der findes i dag. De vil udvikle sig, og nye vil komme til. Det afgørende er lærernes faglige og didaktiske dømmekraft: at kunne forstå teknologiens muligheder og begrænsninger, vurdere kvaliteten af det, den producerer, og omsætte nye muligheder til meningsfuld undervisning i det enkelte fag.

Det stiller også krav til rammerne omkring lærernes arbejde. Når teknologien hele tiden udvikler sig, kan kompetencerne ikke alene bygges op gennem enkeltstående kurser i bestemte systemer. Der skal være mulighed for løbende at opbygge erfaringer, undersøge betydningen for fagene og udvikle undervisningen sammen. AI-kompetence handler derfor om mere end teknologiforståelse. Den handler om faglighed, kritisk sans, didaktisk refleksion – og om evnen til kvalificeret at forholde sig til en teknologi i fortsat udvikling.

At udvikle skolen uden at miste dens formål

For Danmarks Private Skoler ændrer kunstig intelligens ikke skolens grundlæggende opgave. Skolen skal fortsat danne hele mennesker med faglighed, ansvar, nysgerrighed og dømmekraft. Men den opgave skal løses under nye vilkår.

Vi skal ikke vælge mellem AI og faglighed. Jo stærkere elevernes faglige fundament er, desto bedre kan de bruge teknologien kvalificeret. Elever skal fortsat lære at læse, skrive, regne, analysere og argumentere. De skal kunne vurdere svar, opdage fejl og tage selvstændigt stilling.

Et vigtigt princip kan her være *Human in the loop*. Begrebet stammer fra teknologiens verden og beskriver grundlæggende en tilgang, hvor mennesket fortsat indgår aktivt i en proces, selv om dele af den automatiseres. Overført til skolen kan *Human in the loop* også forstås som en didaktisk tankegang: Undervisningen tilrettelægges, så eleven fortsat skal forstå, vælge, vurdere og tage ansvar. AI kan bidrage med forslag, analyser, feedback og inspiration, men eleven skal kunne forholde sig fagligt og kritisk til det, teknologien producerer.

Det flytter det didaktiske spørgsmål. Det afgørende er ikke alene, om AI må bruges, men hvornår, hvordan og med hvilket formål teknologien skal indgå i læreprocessen – og hvad eleven selv skal kunne og gøre. Nogle gange kan AI understøtte læringen. Andre gange kan læringen netop kræve, at eleven arbejder uden. *Human in the loop* er dermed ikke et argument for mest mulig AI, men for en bevidst didaktisk placering af mennesket og teknologien i undervisningen.

En skole for fremtiden

Danmarks Private Skoler bygger på en skoletradition, hvor undervisning altid har haft et sigte ud over skolen selv. Formålet har været at ruste børn og unge til det liv, der venter efter skolen – som mennesker, samfundsborgere og medarbejdere. Det værdigrundlag er lige så aktuelt i mødet med kunstig intelligens, som det har været i mødet med tidligere samfundsforandringer.

Gennem generationer har de private skoler udviklet sig i takt med samfundet. Nye fag, undervisningsformer og teknologier er kommet til, mens skolens grundlæggende opgave har været den samme.

Sådan bør vi også møde kunstig intelligens. AI ændrer redskaberne, arbejdsformerne og nogle af de kompetencer, eleverne får brug for. Men den ændrer ikke skolens grundlæggende formål. Tværtimod understreger den betydningen af det, som altid har været kernen i god skole; stærk faglighed, menneskelig dømmekraft, ansvarlige fællesskaber og evnen til at forholde sig kritisk og reflekteret til verden.

For Danmarks Private Skoler er det derfor ikke et valg mellem tradition og fornyelse. Det er en del af vores kerneværdier at forny skolen med udgangspunkt i de værdier, der har båret den gennem generationer.

AI er ikke fremtiden. Den er begyndelsen. Skolens opgave er ikke at beskytte eleverne mod den teknologiske udvikling, men at ruste dem til at forstå den, forme den og tage ansvar i den.

Når friheden skal stå sin prøve

Frie og private skoler udvikler sig ikke alene gennem deres egne værdier, pædagogiske valg og faglige ambitioner. De formes også af de rammer, Folketinget fastlægger, den praksis, myndighederne udvikler, det tilsyn, skolerne møder, og de forventninger, der kommer til udtryk i den offentlige debat. Tilsammen udgør disse forhold de vilkår, som skolerne hver dag skal navigere i.

De seneste år har den politiske og samfundsmæssige opmærksomhed på de frie og private skoler været stigende. Det har ført til ny lovgivning, skærpelse af tilsyn, øget fokus på dokumentation og en række principielle diskussioner om skolernes ansvar, frihed og rolle i samfundet.

Denne udvikling rejser et grundlæggende spørgsmål: Hvordan beskytter vi en skoleform, der bygger på frihed og mangfoldighed, samtidig med at samfundet med rette stiller krav om kvalitet, ansvarlighed og gennemsigtighed?

Frihed kræver retssikkerhed

Det kan umiddelbart virke som en modsætning at tale om både frihed og regulering. Men for de frie og private skoler er de to størrelser tæt forbundne. Frihed forudsætter ikke fravær af regler, men at reglerne er klare, forudsigelige og anvendes på en måde, som giver skolerne mulighed for at kende deres rettigheder og pligter.

Retssikkerhed handler derfor ikke kun om jura. Den handler også om tillid. Skolerne skal kunne indrette deres virksomhed med sikkerhed for, hvilke krav de skal leve op til, hvordan reglerne bliver fortolket, og hvad der lægges vægt på i myndighedernes vurderinger.

Det er samtidig en forudsætning for sektorens legitimitet. Samfundet skal kunne have tillid til, at skolerne lever op til lovgivningen, mens skolerne skal kunne have tillid til, at de vurderes efter klare og kendte kriterier. Kun når begge dele er til stede, kan frihed, ansvar og offentlig tillid understøtte hinanden.

Når praksis former rammerne

Myndighedspraksis har stor betydning for skolernes hverdag. Derfor er det afgørende, at tilsyn og myndighedsudøvelse bygger på et solidt kendskab til skoleformens lovgrundlag, formål og særlige rammevilkår.

Samtidig er det vigtigt, at tilsynspraksis udvikles med afsæt i lovgivningen og ikke gradvist kommer til at udvide eller ændre skolernes forpligtelser gennem fortolkning alene. Skolerne skal kunne indrette deres virksomhed med sikkerhed for, hvilke krav der gælder, og hvilke handlemuligheder lovgivningen giver.

Det gælder ikke mindst på områder, hvor lovgivningen bevidst giver plads til forskellige løsninger. Her er det afgørende, at tilsynet respekterer, at forskellighed ikke i sig selv er udtryk for manglende kvalitet eller manglende lovmedholdelighed.

Når enkeltsager former den generelle regulering

De frie og private skoler indgår i den samme samfundsdebat som resten af uddannelsessystemet. Emner som socialt ansvar, elevtrivsel, udskrivninger, social kontrol, rettigheder og gennemsigtighed fylder med rette i den offentlige debat og kalder på politisk handling.

I praksis opstår nye initiativer imidlertid ofte med afsæt i konkrete enkeltsager eller særlige problemstillinger. Når sådanne sager får stor offentlig eller politisk opmærksomhed, kan de føre til skærpet lovgivning,

ændret myndighedspraksis eller nye forventninger til hele sektoren – også selv om problemerne vedrører et begrænset antal skoler.

Derfor er det afgørende, at regulering og myndighedspraksis bygger på et bredt og dokumenteret grundlag. Nye krav skal være proportionale og tage højde for den mangfoldighed, som kendetegner de frie og private skoler. Kun på den måde kan samfundet reagere på konkrete udfordringer uden samtidig at skabe unødige begrænsninger for den brede kreds af skoler, der hver dag løfter deres opgave ansvarligt og inden for lovgivningens rammer.

At værne om friheden

Frihed beskyttes ikke alene gennem lovgivning. Den afhænger også af den måde, lovgivningen fortolkes og omsættes i praksis. Derfor er det afgørende, at nye regler, myndighedspraksis og forventninger til sektoren – også når de udspringer af konkrete enkeltsager – udvikles på et retssikkert, proportionalt og veldokumenteret grundlag.

Det er baggrunden for Danmarks Private Skolers arbejde. Foreningen følger løbende udviklingen i lovgivning, myndighedspraksis og tilsyn og indgår i dialog med ministerium, tilsynsmyndigheder, politikere og de øvrige skoleforeninger. Samtidig arbejder foreningen for at styrke forståelsen af de frie og private skolars særlige rolle i samfundet gennem analyser, kommunikation og aktiv deltagelse i den offentlige debat. Målet er at bidrage til rammer, som både beskytter skolernes frihed, styrker retssikkerheden og gør det muligt for skoleformen fortsat at udvikle sig.

Den stigende politiske og samfundsmæssige opmærksomhed på de frie og private skoler gør dette arbejde vigtigere end nogensinde. Samfundet skal med rette kunne stille krav om kvalitet, ansvarlighed og gennemsigtighed. Men netop derfor må disse krav udformes og forvaltes på en måde, som samtidig beskytter den frihed og mangfoldighed, der er skoleformens eksistensgrundlag.

En stærk forening – til gavn for skolerne

Danmarks Private Skoler arbejder hver dag for at skabe de bedst mulige vilkår for de frie og private skoler gennem politisk interessevaretagelse, rådgivning, overenskomster, kurser og fælles udvikling. Det stiller krav til en organisation, der både er demokratisk forankret, strategisk ledet og rustet til at udvikle sig i takt med opgaven. Derfor arbejder bestyrelsen med foreningens organisering og langsigtede bæredygtighed.

Danmarks Private Skoler er en skoleforening med en klar ambition om at være en stærk og troværdig fælles stemme for de frie og private skoler. Foreningen arbejder hver dag for at styrke skolernes frihed, udviklingsmuligheder og rammevilkår – gennem politisk interessevaretagelse, rådgivning, overenskomster, kurser, netværk og en løbende dialog med medlemsskolerne.

De senere år er opgaverne blevet både flere og mere komplekse. Forventningerne til skolerne vokser, og det samme gør forventningerne til deres fælles forening. Det stiller krav til en organisation, der både kan håndtere de daglige opgaver og samtidig arbejde strategisk og langsigtet med de rammer, der former skolernes fremtid.

Derfor har bestyrelsen i årets løb arbejdet med foreningens organisering, arbejdsform og langsigtede udvikling. Stærke interne strukturer er en forudsætning for, at Danmarks Private Skoler også fremover kan være en legitim, handlekraftig og bæredygtig interesseorganisation for medlemsskolerne.

En skoleforening med et fælles ansvar

Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier er først og fremmest en skoleforening. Medlemskredsen består, som navnet siger, af frie og private grundskoler og gymnasier. Dette grundforhold sætter præmissen for hele foreningens virke. Foreningen repræsenterer skolerne som helhed og arbejder derfor for at skabe de bedst mulige rammer for deres samlede virke og udvikling. Det ændrer ikke ved, at foreningen arbejder målrettet for gode vilkår for skolernes ledelser, medarbejdere og bestyrelser, fordi deres muligheder for at lykkes er afgørende for stærke og velfungerende skoler.

Foreningens arbejde spænder bredt. Hver dag rådgiver sekretariatet medlemsskolerne om blandt andet personalejura, ledelse, bestyrelsesarbejde, økonomi, pædagogiske spørgsmål, tilsyn og GDPR. Der forhandles overenskomster, udvikles kurser, konferencer og netværk, udarbejdes analyser og politiske oplæg, kommunikeres med medlemsskolerne og arbejdes målrettet med politisk interessevaretagelse. Nogle opgaver løses i den konkrete sag. Andre kræver et længere strategisk perspektiv. Fælles for dem er, at de understøtter foreningens formål: at skabe de bedst mulige vilkår for de frie og private skoler.

Foreningens generalforsamling er det øverste demokratiske organ. Her vælger medlemsskolerne otte personer til foreningens bestyrelse: Fire, der repræsenterer skolernes bestyrelser og fire, der repræsenterer skolernes ledelser.

Bestyrelsen udpeger en formand og to næstformænd blandt sine medlemmer. Foreningens formand og formandskab arbejder under bestyrelsens ansvar og efter den af bestyrelsen fastlagte politiske linje.

Denne organisering er ikke tilfældig. Når formanden vælges blandt de bestyrelsesmedlemmer, som medlemsskolerne har valgt, skabes der en tydelig sammenhæng mellem det demokratiske mandat, bestyrelsens samlede ansvar og den politiske ledelse af foreningen. Det betyder, at formanden leder foreningens arbejde med afsæt i bestyrelsens fælles beslutninger og ikke på et selvstændigt mandat. Samtidig skaber

modellen klare roller, en entydig placering af ansvaret og den kontinuitet, der gør det muligt at arbejde langsigtet for skolernes fælles interesser – også når personer og opgaver ændrer sig over tid.

Et stærkt samspil om skolernes interesser

Bestyrelsen mødes typisk otte gange om året. Her drøftes aktuelle skolepolitiske udfordringer og muligheder, den strategiske retning for foreningens interessevaretagelse fastlægges, og bestyrelsen tager ansvar for foreningens overordnede udvikling, økonomi og sekretariatets rammer. Det er et betydeligt ansvar, som bestyrelsens medlemmer løfter ved siden af deres virke på medlemsskolerne, og som samtidig sikrer, at foreningens arbejde hele tiden tager afsæt i skolernes virkelighed.

Formanden leder bestyrelsens arbejde og er foreningens politiske repræsentant udadtil. Det gælder i dialogen med politikere, ministerier, myndigheder og samarbejdspartnere samt i det brede netværk af relationer, hvor der løbende arbejdes for at skabe forståelse for de frie og private skolars vilkår og udviklingsmuligheder. Formanden er foreningens synlige repræsentant, men interessevaretagelsen bygger på et tæt samspil mellem bestyrelse, forretningsudvalg og sekretariat, hvor hver bidrager med deres særlige ansvar og kompetencer.

Bestyrelsen har nedsat et forretningsudvalg bestående af formanden, de to næstformænd og sekretariatschefen. Forretningsudvalget forbereder og følger op på bestyrelsens arbejde og sikrer sammen med sekretariatet fremdrift, koordinering og kontinuitet mellem bestyrelsesmøderne. Sekretariatet understøtter samtidig det politiske arbejde med faglige analyser, rådgivning og organisatorisk beredskab. Det er i dette samspil mellem bestyrelse og sekretariat, at foreningens politiske gennemslagskraft skabes.

Bestyrelsens og sekretariatets fælles udgangspunkt er foreningens formål: At beskytte og fremme de frie og private skolars frihed, rettigheder og rammevilkår. Det er her, det organisatoriske arbejde og den politiske interessevaretagelse mødes, og det er her, foreningens legitimitet har sit afsæt.

En organisation i udvikling

Bestyrelsen har gennem det seneste halvandet år arbejdet målrettet med foreningens organisering, arbejdsform og langsigtede udvikling. Arbejdet blev igangsat allerede før formandsskiftet og har omfattet temadrøftelser, analyser og en løbende dialog i bestyrelsen om, hvordan Danmarks Private Skoler også fremover kan stå stærkt som medlemsskolernes fælles organisation.

Baggrunden er enkel. Foreningens opgaver er blevet både flere og mere komplekse. Samtidig har bestyrelsen noteret sig den interesse, som medlemsskolerne har vist undervejs for blandt andet formandskab og bestyrelsessammensætning. Det er naturligt, at sådanne spørgsmål drøftes i en medlemsorganisation, og de har været en anledning til at se nærmere på, hvordan organisationen bedst understøtter foreningens opgave – ikke blot i dag, men også på længere sigt.

Stærke interne strukturer er efter bestyrelsens vurdering en forudsætning for, at Danmarks Private Skoler også fremover kan skabe resultater for medlemsskolerne. Derfor har bestyrelsen valgt at arbejde grundigt med spørgsmål om bl.a. organisering, rekruttering og kontinuitet.

Arbejdet har udfoldet sig i fire sammenhængende spor. De er ikke fire selvstændige projekter, men elementer i én samlet strategi med ét fælles formål: At styrke foreningens kontinuitet, robusthed og evne til også i fremtiden at varetage medlemsskolernes interesser.

Et stærkt formandskab

Det første spor handler om formandskabet – formanden og de to næstformænd – og om samspillet med den samlede bestyrelse. Formålet er ikke at ændre foreningens grundlæggende organisering, men at

skabe størst mulig klarhed om roller, ansvar og samarbejde samt at sikre kontinuitet i formandskabets arbejde.

Arbejdet har blandt andet omfattet drøftelser af principper for gode overgange og succession. En stærk interesseorganisation må ikke være afhængig af enkeltpersoner. Derfor arbejder bestyrelsen med at skabe et fælles fundament, som sikrer, at foreningen også fremover kan fastholde sin politiske retning, stabilitet og handlekraft, når centrale roller på et tidspunkt overgår til nye kræfter.

I den forbindelse har bestyrelsen også behandlet de synspunkter og spørgsmål, som medlemsskolerne har rejst om formanden, formandsskifter og foreningens fremtidige organisering. Drøftelserne har været en anledning til at genbesøge de principper, der ligger til grund for foreningens organisering, og har bekræftet, at den nuværende model fortsat giver den stærkeste sammenhæng mellem medlemsskolernes demokratiske mandat, bestyrelsens samlede ansvar og formandskabets politiske arbejde. Samtidig har arbejdet peget på behovet for større tydelighed om roller, styrket kommunikation og en fortsat udvikling af de processer, der understøtter kontinuitet, tillid og en bæredygtig udvikling af foreningen.

Rekruttering, udvikling og kontinuitet

Det andet spor handler om at sikre en stærk og bæredygtig bestyrelse – både nu og i fremtiden. Bestyrelsen har derfor arbejdet med principper for rekruttering, kandidatudvikling, introduktion af nye bestyrelsesmedlemmer og en mere bevidst planlægning af kontinuitet og succession.

En stærk bestyrelse opstår ikke tilfældigt. Den bygger på en løbende udvikling af nye kræfter, en god introduktion til foreningens arbejde og en fælles forståelse af roller, ansvar og opgaver. Målet er, at nye bestyrelsesmedlemmer hurtigt får indsigt i foreningens kultur, opgaver og strategiske retning, samtidig med at bestyrelsen over tid bevarer de erfaringer og den viden, der gør det muligt at udvikle foreningen og varetage medlemsskolernes interesser – både gennem politisk interessevaretagelse, rådgivning og de mange øvrige opgaver, som er en del af foreningens virke.

Arbejdet handler derfor ikke alene om at introducere nye bestyrelsesmedlemmer, men om at skabe en langsigtet og bæredygtig tilgang til udviklingen af bestyrelsen som samlet hold.

En arbejdsform med blik for både nutid og fremtid

Det tredje spor handler om bestyrelsens arbejdsform. Bestyrelsen ønsker en arbejdsform, der både giver plads til de langsigtede strategiske drøftelser og til de aktuelle udfordringer, som løbende opstår i en skoleverden præget af forandring.

En væsentlig del af bestyrelsens ansvar er at sætte retning for foreningens udvikling flere år frem. Samtidig skal bestyrelsen kunne reagere, når nye politiske initiativer, reformer eller aktuelle problemstillinger kalder på hurtige beslutninger eller nye prioriteringer. Begge perspektiver er nødvendige for at sikre en relevant og handlekraftig forening.

Derfor arbejder bestyrelsen løbende med sin arbejdsform og varierer mødeformer og arbejdsprocesser, så der skabes de bedst mulige rammer for strategiske drøftelser, kvalificerede beslutninger og fælles refleksion. Målet er en bestyrelse, der både kan arbejde langsigtet og samtidig bevare nærheden til den virkelighed, medlemsskolerne står i.

Tættere på medlemsskolerne

Det fjerde spor handler om relationen til medlemsskolerne. Danmarks Private Skoler er en medlemsorganisation, og derfor skal bestyrelsens arbejde være tæt forankret i den virkelighed, skolerne står i. En stærk

interesseorganisation bygger på en løbende dialog med sine medlemmer og på en forståelse af de udfordringer, muligheder og prioriteringer, der præger skolernes hverdag.

Bestyrelsen arbejder derfor med, hvordan dialogen med medlemsskolerne kan styrkes yderligere, og hvordan bestyrelsens arbejde og prioriteringer kan gøres endnu mere synlige og gennemsigtige. Det handler både om at skabe større nærhed til medlemsskolerne og om at give et tydeligere indblik i det arbejde, der foregår på skolernes vegne.

Relationen til medlemsskolerne er ikke blot ét spor blandt flere. Den er forudsætningen for foreningens legitimitet. Det er gennem dialogen med medlemsskolerne, at bestyrelsen kvalificerer sine prioriteringer, udvikler foreningens arbejde og sikrer, at interessevaretagelse, rådgivning og øvrige medlemsaktiviteter tager afsæt i skolernes behov og erfaringer.

En stærk organisation skaber stærk interessevaretagelse

Arbejdet med bestyrelse, formandskab, arbejdsformer og medlemsdialog har ét fælles formål: At sikre, at foreningen også fremover kan være medlemsskolernes stærke fælles stemme og skabe de bedst mulige rammer for de frie og private skoler.

En stærk interesseorganisation bygger ikke alene på faglig viden og politisk gennemslagskraft. Den bygger også på klare roller, tydeligt ansvar, kontinuitet og et tæt samspil mellem medlemsskoler, bestyrelse og sekretariat. Det er dette samspil, der giver foreningen legitimitet og gør det muligt både at håndtere de konkrete udfordringer i hverdagen og samtidig arbejde langsigtet med skolernes rammevilkår.

Siden foreningens stiftelse i 1891 har Danmarks Private Skoler udviklet sig i takt med samfundet, men altid med det samme formål: At beskytte og fremme de frie og private skolars frihed. Det kræver en organisation, der formår at forene tradition og fornyelse – og som bygger på de værdier, der er foreningens røde tråd.

At værne om friheden – og forme fremtiden

Årets beretning har sat fokus på forskellige temaer og dagsordener. Fælles for dem er, at de peger mod den samme opgave; at styrke de frie og private grundskoler og gymnasiers muligheder for at udvikle sig, tage ansvar og bidrage til samfundet. Den opgave løftes ikke alene, men i et tæt samspil med medlemsskolerne og de mange aktører, der er med til at forme rammerne for den frie skolesektor – og for skolen i Danmark.

Foreningens opgave er ikke alene at reagere på den dagsorden, der fylder her og nu. Den er også at bidrage til udviklingen af de løsninger, der skal bære skolen fremad. Det kræver faglighed, vedholdenhed og et konstruktivt samarbejde med medlemsskolerne, Folketingets partier, ministeriet, styrelserne, fagforeningerne, de øvrige skoleforeninger og de mange andre aktører, der har både meninger om og interesse i skolernes vilkår. Netop i dette samspil skabes de løsninger, der giver de bedste muligheder for både skolerne og samfundet.

Samtidig kræver opgaven en vedvarende opmærksomhed på, at foreningen selv er stærk og organisatorisk rustet til at varetage medlemsskolernes fælles interesser – også på længere sigt.

Et stærkt fællesskab

Danmarks Private Skoler er først og fremmest et fællesskab af skoler. Skoler med forskellige profiler, traditioner og værdigrundlag, men med en fælles interesse i at bevare friheden til at være forskellige og tage ansvar for den opgave, de løser hver eneste dag.

Det fællesskab er foreningens styrke. Derfor vil Danmarks Private Skoler også fremover arbejde for at samle skolerne, skabe dialog og udvikle løsninger. Ingen forening skaber resultater alene. De skabes af medlemsskoler, der engagerer sig, af bestyrelser, ledelser og medarbejdere, der tager ansvar, af politikere og samarbejdspartnere, der er villige til dialog, og af de mange mennesker, som hver dag gør sig umage for at skabe gode skoler.

Fremtiden begynder nu

Ingen ved præcis, hvilke udfordringer de kommende år vil bringe. Men én ting ligger fast: Danmarks Private Skoler vil fortsat arbejde for, at de frie og private skoler har frihed til at udvikle sig, styrke deres fællesskaber og løfte deres ansvar.

Skolerne har gennem deres historie udviklet sig i takt med samfundet. Det vil foreningen også gøre. Ikke ved at give køb på de værdier, der har båret skoleformen gennem generationer, men ved løbende at udvikle den måde, de omsættes til handling på. Friheden forpligter. Traditionen giver retning. Ambitionen driver udviklingen. Ansvar binder skolerne til det samfund, de er en del af. Og værdierne minder os om, hvorfor de frie og private skoler fortsat er vigtige.

Foreningen blev skabt for at værne om de frie og private skolars frihed. Den opgave er den samme i dag. Men dens betydning rækker længere. Når frie og private skoler har frihed til at udvikle sig, tage ansvar og være forskellige, er det ikke alene til gavn for skolerne selv. Det er til gavn for de børn og unge, der hver dag møder ind med nysgerrighed, håb og forventninger til fremtiden. Det er til gavn for familierne. Og det er til gavn for det samfund, som de en dag skal være med til at forme.

Det er den fremtid, Danmarks Private Skoler hver dag arbejder for.